

# GHIDUL DREPTURILOR OMULUI PENTRU UTILIZATORII DE INTERNET

Instrumente juridice



Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet și expunerea de motive

adoptat de Comitetul de Miniștri la 16 aprilie 2014

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

” Guvernele, sectorul privat și alți actori au datoria de a respecta drepturile omului atât în mediul off-line cât și în cel on-line. Vom munci împreună pentru aplicarea prevederilor acestui Ghid și asigurarea accesului la căi eficiente de atac utilizatorilor de internet, atunci când se consideră că drepturile lor au fost restricționate sau încălcate. ”

**Thorbjørn JAGLAND**  
**Secretarul General al Consiliului Europei**

---

**Ghidul se axează pe următoarele drepturi și libertăți fundamentale ale omului cu referire la Internet:**

- ▶ Accesul și nediscriminarea
- ▶ Libertatea de exprimare și informare
- ▶ Libertatea de întrunire, asociere și de participare
- ▶ Protecția vieții private și a datelor cu caracter personal
- ▶ Educație și alfabetizare
- ▶ Protecția copiilor și a tinerilor
- ▶ Dreptul la un recurs efectiv pentru invocarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

# **GHIDUL DREPTURILOR OMULUI PENTRU UTILIZATORII DE INTERNET**

## Instrumente juridice

Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către  
statele membre cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru  
utilizatorii de Internet și expunerea de motive

adoptat de Comitetul de Miniștri la 16 aprilie 2014

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

## Programmatic Cooperation Framework for Armenia, Azerbaijan, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine and Belarus

Funded  
by the European Union  
and the Council of Europe



EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented  
by the Council of Europe

Această ediție este publicată în contextul implementării programului privind edificarea societății informaționale și Guvernanța Internetului al Cadrului de cooperare programatică al Uniunii Europene și Consiliului Europei pentru anii 2015–2017: „Consolidarea respectării drepturilor omului în procesul de implementare a Agendei Digitale a Republicii Moldova”.

Acest proiect comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei are drept scop creșterea gradului de conștientizare și respectarea drepturilor omului, în special a libertății de exprimare și a vieții private, în contextul dezvoltării societății informaționale în Republica Moldova.

Consiliul Europei (CoE) și Uniunea Europeană (UE) sunt organizații separate, cu roluri diferite, dar complementare, care acționează împreună pentru a promova drepturile omului, democrația și statul de drept. Cele două organizații conlucrează strâns, în domeniile de interes comun, în special în materia de promovare a drepturilor omului și a democrației în Europa și în regiunile învecinate. Cooperarea dintre UE și CoE permite fiecărei organizații să beneficieze de competențele specifice ale celeilalte, astfel susținându-se reciproc în activitatea lor. Pentru mai multe informații privind Cadrul de cooperare programatică pentru Parteneriatul Estic accesați: <http://eap-pcf-eu.coe.int>

**Elaborarea acestui document a fost posibilă cu susținerea financiară a proiectului comun dintre Uniunea Europeană și Consiliul Europei. Opiniile exprimate în cadrul acestei publicații nu pot fi considerate drept opinie oficială a Uniunii Europene.**

**Drepturile de autor și proprietate privind originalul publicației aparțin Consiliului Europei.**

# Cuprins

---

<b>RECOMANDAREA CM/REC(2014)6</b>	<b>5</b>
Anexă la Recomandarea CM/Rec(2014)6	7
Documentele CM	13
<b>EXPUNEREA DE MOTIVE</b>	<b>13</b>
Introducere	13
Origini și context	14
Comentarii cu referire la Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de internet	17
Anexă la Recomandarea CM/Rec (2014)6	22



# Recomandarea CM/Rec(2014)6

---

**a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire  
la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet.**

*(Adoptat de Comitetul de Miniștri la 16 aprilie 2014 la cea de-a 1197 reuniune a  
Delegațiilor Miniștrilor)*

1. Statele membre ale Consiliului Europei au obligația de a recunoaște tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția acestora drepturile și libertățile fundamentale ale omului definite de Convenția Europeană a Drepturilor Omului (STE Nr. 5, Convenția CEȚDO). Această obligație este valabilă în egală măsură inclusiv în contextul utilizării Internetului. Alte convenții și instrumente ale Consiliului Europei cu referire la protecția dreptului la libertatea de exprimare, accesului la informație, a dreptului la libertatea de întrunire, protecția împotriva criminalității informatice, inclusiv a dreptului la viața privată și a protecției datelor cu caracter personal, se aplică de asemenea în acest context.
2. Obligația statelor de a respecta, proteja și promova drepturile omului, presupune supravegherea companiilor private. Drepturile omului, fiind universale și indivizibile, și standardele conexe aplicabile domeniului drepturilor omului predomină asupra termenilor și condițiilor generale impuse utilizatorilor de Internet de către actorii sectorului privat.
3. Internetul reprezintă o valoare importantă a serviciului public. Oamenii, comunitățile, instituțiile publice și organizațiile private se bazează pe rețeaua globală de Internet pentru a-și desfășura activitățile și au așteptări legitime privind disponibilitatea serviciilor acestuia, furnizate fără nici un fel de discriminare, fiind accesibile, securizate, sigure și în regim permanent. Mai mult, exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în momentul utilizării Internetului nu trebuie să facă obiectul nici unei restricții ilegale, inutile sau disproporționate.
4. Utilizatorii trebuie sprijiniți să înțeleagă și să-și exercite eficient drepturile omului în mediul on-line, atunci când drepturile și libertățile lor sunt restrânse sau obstrucționate. Acest lucru implică, în special, ghidarea lor cu privire la căile eficiente de atac. Având în vedere posibilitățile oferite de Internet în ceea ce privește transparența și responsabilitatea în

procesul de administrare a afacerilor publice, utilizatorii trebuie să poată folosi Internetul ca instrument de participare la viața democratică.

5. Pentru a se asigura că normele existente în materia drepturilor omului și a libertăților fundamentale se aplică în egală măsură atât în spațiul on-line cât și cel off-line, Comitetul de Miniștri recomandă, în conformitate cu prevederile art. 15.b al Statutului Consiliului Europei ca Statele Membre:
  - 5.1. să promoveze în mod activ Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet, în modul prevăzut de anexă, în rândul cetățenilor, instituțiilor publice și a actorilor din sectorul privat, și să ia măsuri specifice întru aplicarea prevederilor acestuia, astfel încât utilizatorii de Internet să-și exercite pe deplin drepturile omului și libertățile lor fundamentale în regim on-line;
  - 5.2. să evalueze și să examineze în mod regulat și, după caz, să suprimă restricțiile în ceea ce privește exercitarea drepturilor și libertăților pe Internet, în special atunci când aceste restricții nu sunt în conformitate cu prevederile Convenției, în funcție de relevanța jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Orice restricție trebuie să fie prevăzută de lege, necesară într-o societate democratică pentru un scop legitim și proporțional cu scopul urmărit;
  - 5.3. să asigure utilizatorilor de Internet accesul la căile de atac atunci când drepturile și libertățile acestora sunt restricționate sau atunci când există vre-o bănuială că drepturile lor sunt încălcate. Acest lucru necesită o coordonare și cooperare consolidată între instituțiile, entitățile și comunitățile relevante și de asemenea, presupune asumarea angajamentului în vederea unei cooperări active și eficiente cu actorii sectorului privat și organizațiile societății civile. În funcție de specificul național, acestea pot include mecanisme de recurs, precum cele stabilite de către autoritățile pentru protecția datelor cu caracter personal, instituțiile naționale pentru protecția drepturilor omului (cum ar fi instituția ombudsmanului), procedurile de judecată sau serviciile de asistență telefonică;
  - 5.4. să promoveze coordonarea cu alți actori guvernamentali și din rândurile societății civile, în cadrul și în afara Consiliului Europei, cu privire la normele și procedurile care au un impact asupra protecției drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe Internet;
  - 5.5. să încurajeze sectorul privat în scopul angajării acestuia într-un dialog deschis cu autoritățile publice competente și societatea civilă în vederea exercitării responsabilității socio-corporative, în special în domeniul transparenței și responsabilității, în conformitate cu „Principiile directoare privind societățile și drepturile omului: implementarea cadrului de referință al Națiunilor Unite „Protecție, Respect și Remediu”. Sectorul privat, trebuie să fie încurajat să contribuie în egală măsură la diseminarea Ghidului;
  - 5.6. să încurajeze societatea civilă să contribuie la diseminarea și aplicarea Ghidului, astfel încât acesta să devină un instrument eficient pentru utilizatorii de Internet.



# Anexă la Recomandarea CM/Rec(2014)6

## Introducere

1. Acest Ghid este destinat utilizatorilor de Internet, pentru a-i ajuta să cunoască drepturile omului în spațiul on-line, limitele posibile și căile de atac disponibile pentru aceste limite. Drepturile omului și libertățile fundamentale se aplică în mod egal atât în mediul off-line (în lumea reală) cât și în cel on-line (în lumea virtuală). Aceasta înseamnă respectarea drepturilor și libertăților celorlalți utilizatori de Internet. Acest Ghid oferă informații și sfaturi privind semnificația acestor drepturi și libertăți în practică, în spațiul Internet, modul în care acestea pot fi invocate și exercitate, precum și procedura de acces la căile de atac. Acest Ghid este un document în evoluție, care va fi periodic actualizat.
2. Ghidul se bazează pe Convenția Europeană a Drepturilor Omului și alte convenții și instrumente ale Consiliului Europei ce se referă la diferite aspecte ale domeniului protecției drepturilor omului. Toate țările membre ale Consiliului Europei au obligația de a respecta, proteja și exercita drepturile și libertățile enunțate în instrumentele ratificate de acestea. Ghidul se bazează, de asemenea, pe interpretarea continuă a acestor drepturi și libertăți, de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și pe alte instrumente juridice relevante ale Consiliului Europei.
3. Ghidul nu creează noi drepturi și libertăți fundamentale. El se bazează pe normele în vigoare și pe mecanismele existente de aplicare<sup>1</sup>.

## Accesul și nediscriminarea

1. Accesul la Internet reprezintă o modalitate importantă de exercitare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv de participare la procesul democratic. Din aceste motive, accesul la Internet nu trebuie să fie deconectat împotriva voinței dvs., decât în cazul existenței unei hotărâri judecătorești în acest sens. În unele cazuri, acordurile contractuale pot duce, de asemenea, la o întrerupere al serviciului, însă, acest fapt ar trebui să intervină decât în ultimă instanță.
2. Accesul utilizatorului la Internet trebuie să fie accesibil și nediscriminatoriu. Utilizatorului trebuie să i se asigure un acces cât mai extins posibil la conținuturi, aplicații și servicii pe Internet, utilizând echipamentele de acces, la alegere.
3. Dacă locuiți în zonele rurale și izolate geografic, cu venit redus, și nevoi speciale sau deficiențe, trebuie să vă așteptați din partea instituțiilor publice ca acestea să depună eforturi rezonabile și să ia măsuri specifice pentru a facilita accesul utilizatorului la Internet.

---

<sup>1</sup> Acest Ghid este parte a Recomandării adoptate de Comitetul de Miniștri al celor 47 de state membre ale Consiliului Europei. Utilizatorii de Internet pot găsi mai multe informații despre Ghid în expunerea de motive a acestei recomandări.

4. În interacțiunile dvs. cu autoritățile publice, furnizorii serviciilor de Internet, furnizorii conținuturilor și serviciilor on-line sau cu alți utilizatori sau grupuri de utilizatori, nu este loc de nici un fel de discriminare, din oricare posibile motive ce ar sta la baza acesteia, fie pe criterii de sex, rasă, culoare, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere, etnie, vârstă sau orientare sexuală.

## Libertatea de exprimare și informare

Aveți dreptul de a cerceta, obține și comunica informații și idei la alegerea dvs., fără careva ingerințe și indiferent de frontiere. Aceasta înseamnă că:

1. aveți libertatea de a vă exprima on-line și de a avea acces la informațiile, opiniile și expresiile altora. Acest drept este valabil și pentru discursurile politice, opinii cu privire la religie, credință și expresii permise sau considerate ca inofensive, dar, de asemenea și pentru cele care ar putea ofensa, șoca sau deranja pe alții. Trebuie să țineți cont de reputația și drepturile celorlalți, inclusiv dreptul lor la viața privată;
2. de asemenea, pot fi aplicate restricții la declarațiile care incită la discriminare, ură sau violență. Aceste restricții trebuie să fie prevăzute prin lege, bine definite și aplicabile sub un control judiciar;
3. aveți libertatea să creați, reutilizați și distribuiți informații respectând dreptul la protecția proprietății intelectuale, inclusiv a dreptului de autor;
4. autoritățile publice au obligația de a respecta și proteja libertatea de exprimare și informare a dvs. Orice restricție asupra acestor libertăți nu trebuie să fie arbitrară, ci să urmărească un scop legitim, în conformitate cu prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului, cum ar fi, printre altele asigurarea securității naționale sau a ordinii publice, sănătății sau a moralei publice și, respectiv, să respecte legislația în materia drepturilor omului. În plus, aceste restricții trebuie să fie comunicate utilizatorului și să fie însoțite de informații cu privire la modul obținerii consilierii și depunerii cererii privind reparația prejudiciului cauzat. Acestea nu trebuie să fie extinse sau menținute mai mult decât strictul necesar pentru atingerea scopului legitim;
5. furnizorul dvs. de servicii Internet și furnizorul de conținuturi și servicii electronice, au obligații corporative în vederea respectării drepturilor omului și să vă ofere mecanisme de răspundere la cererile dvs. Utilizatorul de Internet trebuie să fie conștient totuși, că furnizorii de servicii on-line, cum ar fi rețelele de socializare, pot restricționa, datorită politicilor lor de conținut, anumite tipuri de conținut și comportament. Utilizatorul de Internet trebuie să fie informat cu privire la posibilele restricții, astfel încât acesta să fie în măsură să ia decizii în cunoștință de cauză, dacă să mai utilizeze sau nu serviciul. Această notificare, cuprinde informații specifice referitoare la ceea ce furnizorul de servicii on-line consideră ca formă de conținut și comportament ilegal și necorespunzător în momentul utilizării serviciilor și respectiv ce norme sunt puse în aplicare de către furnizor;

6. puteți alege ca identitatea dvs. să nu fie divulgată în mediul on-line, de exemplu, prin utilizarea unui pseudonim. Cu toate acestea, trebuie să fiți conștienți de faptul că, chiar și în acest caz, autoritățile naționale pot lua măsuri care să conducă la descoperirea identității dvs.

## Libertatea de întrunire, asociere și de participare

Aveți dreptul la întruniri și asocieri pașnice cu alte persoane în Internet. În practică, aceasta presupune:

1. aveți libertatea de a alege oricare pagină electronică, aplicație sau orice alt serviciu pentru a crea, adera, mobiliza sau participa la activitățile grupurilor de socializare și asociații, indiferent de faptul că acestea sunt sau nu oficial recunoscute de către autoritățile publice. Utilizatorul de Internet, de asemenea, trebuie să poată utiliza Internetul în scopul exercitării dreptului acestuia la formarea de și afilierea lui la sindicate;
2. aveți dreptul la protestul pașnic în mediul on-line. Cu toate acestea utilizatorul de Internet trebuie să fie conștient că se poate confrunta cu potențialele consecințe juridice în cazul în care protestele în mediul on-line conduc la blocaje, întreruperi ale serviciului sau la deteriorarea bunurilor altora;
3. aveți libertatea de a folosi instrumentele disponibile în mediul on-line pentru a participa la dezbaterile politice publice locale, naționale și globale, inițiative legislative și la scrutinul public al proceselor de luare a deciziilor, inclusiv dreptul de a semna petiții și de a participa la elaborarea politicilor referitoare la modul de reglementare a Internetului.

## Protecția vieții private și a datelor cu caracter personal

Utilizatorul de Internet are dreptul la respectarea vieții private și de familie în spațiul Internet, care cuprinde protecția datelor cu caracter personal și respectarea confidențialității corespondenței și comunicațiilor dvs. Aceasta presupune că:

1. trebuie să fiți conștienți de faptul că, atunci când utilizați Internetul, datele dvs cu caracter personal sunt supuse unor serii de prelucrări în mod regulat. Acest lucru se întâmplă, mai ales atunci când navigați pe Internet, când comunicați prin intermediul mesajelor electronice (e-mail), mesagerie instant, telefonie prin Internet (telefonie IP) sau la utilizarea rețelelor de socializare, motoarelor de căutare sau a serviciilor de stocare a datelor gen „cloud”;
2. instituțiile publice și companiile private care prelucrează datele cu caracter personal sunt obligate să respecte normele și principiile legale specifice prelucrării acestor date;
3. prelucrarea datelor cu caracter personal care vă vizează trebuie să aibă loc în cazurile prevăzute de lege sau în acele cazuri pentru care dvs. ați dat consimțământul. Totodată,

trebuie să fiți informați cu referire la ce date cu caracter personal au fost/sunt prelucrate și/sau transmise către terți, momentul prelucrării, de către cine are loc prelucrarea și în ce scopuri. În general, utilizatorul de Internet trebuie să-și poată exercita controlul asupra datelor cu caracter personal ce-l vizează (verificarea exactității acestor date, solicitarea corectării și ștergerii lor sau a celor date cu caracter personal care sunt păstrate mai mult decât timpul necesar scopului prelucrării);

4. nu trebuie să fiți supuși măsurilor generale de supraveghere sau de interceptare a convorbirilor dvs. Legea nu autorizează încălcarea confidențialității vieții private și a datelor cu caracter personal, decât în situații excepționale, de exemplu, în cadrul anchetelor penale. Informații accesibile, clare și exacte trebuie puse la dispoziția dvs. pentru a vă cunoaște drepturile, regulile și prevederile legii în acest sens;
5. viața privată trebuie să fie respectată în egală măsură și la locul de muncă. Aceasta include confidențialitatea corespondenței dvs. și a comunicațiilor private în mediul on-line. Angajatorul este obligat să informeze despre toate eventualele măsuri privind supravegherea și/sau monitorizarea efectuată;
6. puteți fi asistat de autoritățile pentru protecția datelor cu caracter personal, care există în majoritatea țărilor europene, pentru a vă asigura despre conformitatea prelucrării datelor cu legile și principiile de protecție a datelor.

## Educație și alfabetizarea

Aveți dreptul la educație, inclusiv accesul la cunoștințe, ceea ce înseamnă că:

1. utilizatorul de Internet trebuie să aibă acces în mediul on-line la educație și la paginile electronice cu conținut cultural, științific, de specialitate și altele, în limbile oficiale. Un asemenea acces poate fi supus unor condiții privind remunerarea titularilor de drept ale acestor lucrări. De asemenea, trebuie să puteți accesa liber pe Internet activitățile culturale și cercetările finanțate din fonduri publice, care sunt publice, dacă acestea sunt disponibile în versiune digitală;
2. ca parte a educației prin intermediul Internetului și mass-mediei, utilizatorul trebuie să aibă acces la resursele educaționale digitale și cunoștințe, pentru a fi în măsură să-și exercite drepturile și libertățile lui. Aceasta presupune capacitatea de a înțelege, utiliza și exploata o gamă largă de instrumente on-line. Aceste cunoștințe îi va permite utilizatorului de Internet să privească critic asupra preciziei și siguranței conținuturilor, aplicațiilor sau serviciilor pe care le accesează sau dorește să le acceseze.

## Copiii și tineretul

Copiii și tinerii trebuie să se bucure de toate drepturile și libertățile menționate în acest Ghid. Dacă sunteți copil sau un tânăr, aveți dreptul la protecție și suport special atunci când navigați pe Internet, ceea ce înseamnă:

1. dreptul la libertatea de exprimare a opiniei dvs., de a participa la construirea societății, de a fi ascultat și de a contribui la luarea deciziilor cu privire la aspectele care vă vizează. Opiniile dvs. trebuie să fie luate în considerare în conformitate cu vârsta și nivelul de maturitate, fără nici-o discriminare;
2. puteți primi informații, într-un limbaj corespunzător vârstei dvs. și să fiți instruiți de profesori, educatori, părinți sau tutori despre modalitatea de utilizare a Internetului în condiții de siguranță și cu respectarea vieții private;
3. trebuie să fiți conștienți de faptul că conținuturile create de dvs. pe Internet, sau cele create de alți utilizatori de Internet despre dvs., pot fi accesibile lumii întregi și afecta demnitatea, securitatea și confidențialitatea datelor dvs., sau pot avea consecințe negative pentru dvs. sau pentru drepturile pe care le dispuneți, acum sau mai târziu pe parcursul vieții. La cerere, aceste conținuturi trebuie excluse sau șterse în termeni rezonabili;
4. puteți obține informații clare cu privire la conținuturile și comportamentul interzis pe Internet (de exemplu hărțuirea on-line), precum și despre posibilitatea de a raporta aceste conținuturi pretinse a fi ilicite. Această informație trebuie să fie adaptată vârstei și situației dvs.; și de asemenea, trebuie să vi se ofere consiliere și asistență într-un mod care să vă respecte confidențialitatea și anonimatul;
5. aveți dreptul să vă bucurați de protecție specială împotriva intimidărilor privind bunăstarea dvs. fizică, mentală și morală, în special împotriva exploatării și abuzurilor sexuale pe Internet și alte forme de criminalitate informatică. În special, aveți dreptul la educație pentru a vă putea proteja de aceste pericole.

## Căile de atac

1. Aveți dreptul la căi de atac eficiente în cazul în care drepturile și libertățile dvs. au fost încălcate sau restricționate. Pentru a obține reparații, nu este neapărat să inițiați imediat un proces de litigiu. Căile de atac trebuie să fie disponibile, cunoscute, accesibile, la prețuri rezonabile și să permită obținerea reparațiilor în mod adecvat. Căile eficiente de atac trebuie obținute direct de la furnizorii serviciilor de Internet, autoritățile publice și/sau instituțiile naționale în materia drepturilor omului. În funcție de prejudiciul suferit, o cale de atac eficientă poate duce la o investigație, explicație, răspuns, o corecție, scuză, restabilirea statutului, reparare și compensare. În practică, acest lucru înseamnă că:

- 1.1. furnizorul accesului la rețeaua Internet, furnizorul accesului la conținuturi și la serviciile în mediul on-line sau alte întreprinderi vizate și/sau autorități publice trebuie

să vă informeze despre drepturile, libertățile, căile de atac posibile și mijloacele pentru a le obține. Informațiile care explică procedura de notificare privind eventualele atentate asupra drepturilor dvs., inclusiv cea de depunere a plângerii și solicitării reparației pagubei trebuie să fie accesibilă, cu ușurință;

- 1.2. informații adiționale și consiliere trebuie să fie puse la dispoziție de către autoritățile publice, instituțiile naționale în materia drepturilor omului (cum ar fi instituția ombudsmanului), autoritățile de protecție a datelor cu caracter personal, oficiile de asistență și consiliere pentru persoanele fizice, asociațiile de protecție a drepturilor omului și a drepturilor ce țin de mediul digital, sau organizații de protecție a consumatorilor;
  - 1.3. autoritățile publice naționale au obligația de a vă proteja împotriva activităților criminale și infracțiunilor comise pe Internet sau în timpul utilizării acestuia, în special în cazurile de acces neautorizat, intruziune, falsificări sau alte manipulări frauduloase cu referire la identitatea dvs. în spațiul digital, a calculatorului dvs. și datele pe care le conține acesta. Organele de drept, competente din țara dvs., au datoria de a investiga și de a lua măsurile necesare, în cazul depunerii plângerii cu privire la daunele provocate sau ingerință cu referire la identitatea sau proprietatea dvs. în spațiul digital și să se asigure despre aplicabilitatea sancțiunilor în acest sens.
2. În cadrul tuturor procedurilor destinate stabilirii drepturilor dvs. și obligațiunilor sau acuzațiilor de fond împotriva dvs. în materie penală, în raport cu utilizarea Internetului:
    - 2.1. aveți dreptul la un proces echitabil în termeni rezonabili, de către o instanță independentă și imparțială;
    - 2.2. aveți dreptul la un recurs individual către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, după epuizarea tuturor căilor interne, disponibile de atac.

# Documentele CM

---

CM(2014)31 addfinal 16 Aprilie 2014<sup>2</sup>

*Recomandarea CM/Rec (2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet.*

## Expunere de motive

### Introducere

1. Internetul joacă un rol important în viața de zi cu zi a oamenilor și în toate aspectele societății umane. Acesta este în continuă evoluție și oferă cetățenilor oportunități de a accesa informații și servicii, de conectare și comunicare, precum și de realizare a schimbului de idei și cunoștințe la nivel mondial. Impactul Internetului asupra activităților sociale, economice și culturale, de asemenea este în creștere.
2. Un număr tot mai mare de cazuri legate de Internet sunt înregistrate la Curtea Europeană a Drepturilor Omului („Curtea”)<sup>3</sup>. Totodată, Curtea a precizat că „Internetul a devenit unul din principalele mijloace prin intermediul căruia persoanele își exercită dreptul la libertatea de exprimare și informare, oferindu-le modalități esențiale de a participa la discuții și în activități ce țin de chestiuni politice și interes public”<sup>4</sup>.
3. Strategia Consiliului Europei privind Guvernanța Internetului pentru anii 2012–2015 acordă o mare importanță drepturilor utilizatorilor de Internet. Capitolul „Maximizarea drepturilor și libertăților utilizatorilor de Internet”, care urmărește promovarea accesului

---

2 Acest document a fost clasat sub ediție limitată până la data de examinare de către Comitetul de Miniștri.

3 Pentru o prezentare generală a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, a se vedea fișa informativă privind noile tehnologii, din octombrie 2013. [http://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_New\\_technologies\\_ENG.PDF](http://www.echr.coe.int/Documents/FS_New_technologies_ENG.PDF).

4 Vezi Yildirim c. Turciei, Nr. 3111/10 §54.

la Internet și utilizarea corespunzătoare a acestuia, include printre alte măsuri și „elaborarea unei culegeri privind drepturile omului existente pentru utilizatorii de Internet, care ar permite comunicarea acestora cu actorii cheie ai instituțiilor publice competente și de Internet, inclusiv asigurarea căilor eficiente de atac, dacă se consideră că drepturile și libertățile lor au fost lezate: raportarea incidentului, depunerea de plângeri, posibilitatea pretinderii despăgubirilor sau asigurarea dreptului la replică sau apelarea la alte forme de recurs”.

## Origini și context

4. Comitetul de coordonare privind mass-media și societatea informațională (CDMSI), la prima sa reuniune din 27–30 aprilie 2012, a propus Comitetului de Miniștri crearea unui Comitet de experți cu privire la drepturile utilizatorilor de Internet (MSI-DUI) și a definit mandatul acestuia. La propunerea CDMSI, la cea de-a 1147 reuniune a Delegațiilor Miniștrilor din 6 iulie 2012, Comitetul de Miniștri adoptă mandatul acestuia 2012<sup>5</sup>. Potrivit prevederilor mandatului, rezultatele scontate în cadrul activității MSI-DUI sunt următoarele:

” Un compendiu al drepturilor omului pus în vigoare și elaborat pentru utilizatorii de Internet în scopul susținerii acestora în vederea înțelegerii și exercitării drepturilor lor atunci când consideră că le-au fost încălcate drepturile și libertățile, și comunicarea cu actorii cheie ai instituțiilor publice competente și de Internet în scopul solicitării căilor eficiente de atac de la aceștia (2013) ” (în continuare Compendiu).

5. Prima ședință a MSI-DUI a avut loc la Strasbourg, în perioada de 13–14 septembrie 2012. În cadrul acesteia, s-a convenit că obiectivul activității MSI-DUI nu va fi cel de a introduce noi drepturi, ci de a lua în considerare aplicarea drepturilor existente în spațiul Internet. MSI-DUI a decis să colecteze informații prin intermediul unui chestionar expediat în adresa rețelelor și comunităților sale privind problemele practice întâmpinate de utilizatori și, prin urmare, posibilele încălcări ale drepturilor omului și căile de atac disponibile.
6. În cadrul Forumului pentru Guvernanța Internetului ( 6–9 noiembrie 2012, Baku ) în contextul atelierului de lucru privind „Abilitarea utilizatorilor de Internet – prin care instrumente?” au avut loc consultări cu partenerii interesați. Participanții membri ai MSI-DUI au profitat de oportunitățile de schimb de opinii oferite de acest eveniment în vederea solicitării punctului de vedere al partenerilor pe diverse teme de interes cu referire la Compendiu. Discuțiile în cadrul atelierului au atras atenția asupra mai multor probleme cu care se confruntă utilizatorii de Internet precum ștergerea conținutului creat de utili-

---

<sup>5</sup> Vezi CM (2012)91.



zatori, fără un proces echitabil, protecția datelor cu caracter personal și lipsa căilor eficiente de atac.

7. Cea de-a doua reuniune a MSI-DUI a avut loc la Strasbourg, în perioada de 13–14 decembrie 2012. În cadrul acesteia, s-au examinat răspunsurile parvenite din partea diverșilor actori la chestionarul acestuia și au fost discutate informațiile colectate prin intermediul schimburilor de opinii cu diverși parteneri. Comitetul MSI-DUI a decis să finalizeze etapa preliminară de examinare a activității sale și, în aceeași ordine de idei, să înceapă elaborarea Compendiumului, astfel un prim proiect în acest sens a fost prezentat în cadrul ședinței.
8. La cea de-a treia reuniune a MSI-DUI, ce a avut loc în perioada de 20–21 martie 2013, la Strasbourg, s-au examinat în detaliu aspectele legate de dreptul la libertatea de exprimare, dreptul la respectarea vieții private, libertatea de întrunire și asociere, securitatea în mediul on-line, dreptul la educație, drepturile copilului, nediscriminarea și dreptul la un recurs efectiv. Această recenzie a fost realizată în funcție de standardele obligatorii și ne-obligatorii ale Consiliului Europei și în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Comitetul MSI-DUI de asemenea, a abordat subiectul privind tipurile de instrumente pe care Consiliul Europei le-ar putea adopta pentru aprobarea Compendiumului, precum ar fi declarația sau recomandarea Comitetului de Miniștri. Instrumentele trebuie să acopere două obiective, și anume consilierea utilizatorilor de Internet cu sfaturi simple și clare cu privire la drepturile lor în mediul on-line și asigurarea adoptării de către statele membre a unui text în concordanță cu obligațiile ce le revin, în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEȚDO), precum și cu alte instrumente ale Consiliului Europei.
9. La cea de-a treia ședință, a Comitetului CDMSI, care a avut loc la Strasbourg, în perioada de 23–26 aprilie 2013, s-a considerat că Compendiumul trebuie să combine un limbaj formal și simplificat, evitând simplificarea excesivă a standardelor actuale în materia drepturilor omului și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Discuțiile, de asemenea, au evidențiat faptul solicitării actualizării regulate a textului Compendiumului, pentru a reflecta în mod corespunzător politicile de Internet, care evoluează foarte rapid.

CDMSI a decis de asemenea prezentarea comentariilor pe marginea proiectului Compendiumului, astfel cum era formulat în momentul consultărilor, precizând că acesta este un document „în curs de dezvoltare” destinat să ofere instrucțiuni și recomandări generale. Răspunsurile recepționate au susținut abordarea MSI-DUI, și anume pregătirea unui document de conștientizare ușor de utilizat, care se axează pe dreptul la libertatea de exprimare, dreptul la respectarea vieții private, dreptul la educație, drepturile copilului și protecția împotriva criminalității informatice.

10. Proiectul Compendiumului a fost prezentat și discutat cu partenerii în cadrul Dialogului European privind Guvernanța Internetului (EuroDIG, Lisabona, 20–21 iunie 2013), în special în timpul sesiunilor atelierului de lucru „Către un Internet Uman? Regulile, Drepturile și Responsabilitățile pentru Viitorul Nostru în mediul On-line”. Totodată, o reuniune neoficială între membrii MSI-DUI a mai avut loc, aceștia participând și la lucrările atelierului. S-a

constatat necesitatea de prescurtare a proiectul Compendiumului, în scopul ca acesta să fie mai accesibil utilizatorilor. În urma acestor discuții și ale activităților dintre sesiuni cu membrii MSI-DUI, în data de 10 septembrie 2013, la Strasbourg a fost convocată o reuniune ad-hoc cu participarea membrilor disponibili MSI-DUI. Membrii MSI-DUI au examinat proiectul Recomandării Comitetului de Miniștri cu privire la drepturile utilizatorilor de Internet, care includea, în anexă un proiect al Compendiumului privind drepturile omului și libertățile fundamentale pentru utilizatorii de Internet, și s-a decis de a redenumi inventarul prin „Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet”. Proiectul ales al Compendiumului aborda comunicarea directă cu utilizatorul. Datorită acestei abordări, s-a decis redenumirea Compendiumului prin „Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet.”

11. La ultima sa ședință desfășurată la Strasbourg, în zilele de 1 și 2 octombrie 2013, Comitetul MSI-DUI a examinat și finalizat propunerile sale pentru membrii Comitetului CDM-SI privind proiectul Recomandării Comitetului de Miniștri referitor la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet (în continuare Ghidul). Acesta a fost de acord să organizeze consultări cu mai mulți actori interesați, inclusiv a unui Forum public al Consiliului Europei cu referire la Ghid în cadrul Forumului privind Guvernanța Internetului ( 22–25 octombrie 2013, Indonezia). Mai mulți parteneri selectați, reprezentanți ai sectorului privat, societății civile și ai comunităților tehnice și academice au fost invitați să prezinte comentarii și sugestii cu privire la Ghid. Mai mult decât atât, altor comitete de coordonare relevante ale Consiliului Europei li s-au cerut observațiile și părerile cu privire la proiectul Recomandării, în special Comitetul Director pentru Drepturile Omului (CDDH), Comitetul European de Cooperare Juridică (CDCJ), Comitetul European pentru Probleme Criminale (CDPC), precum și comisiile convenționale precum Comitetul Consultativ al Convenției pentru Protecția Persoanelor referitor la Prelucrarea Automatizată a Datelor cu Caracter Personal (T-PD), Comitetul Convenției privind criminalitatea informatică (T-CY), Comitetului de experți privind terorismul (CODEXTER) și Comitetul Părților la Convenția pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (T-ES). Drept răspuns, CDDH, CDCJ și membrii Biroului T-PD au prezentat observații care au fost luate în considerare și integrate de Comitetul CDMSI în proiectul Recomandării și celui corespunzător expunerii de motive.
12. Mai mult, aproape 30 de contribuții au fost primite de la diferiți reprezentanți ai sectorului privat (companiile de telecomunicații și furnizorii serviciilor de Internet), organizațiile cheie ale societății civile, comunitatea tehnică și academică din diferite colțuri ale lumii. În cea mai mare parte, aceste contribuții au salutat activitățile Consiliului Europei cu privire la proiectul Ghidului și au oferit comentarii și propuneri de modificare a proiectului.
13. În cadrul celei de-a 4-a reuniune, care a avut loc în perioada 3–6 decembrie 2013, Comitetul CDMSI a examinat propunerile MSI-DUI pe marginea proiectului Recomandării Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile omului pentru utilizatorii de Internet. Acesta a luat act despre consultările cu diverșii actori interesați menționați supra și a finalizat proiectul de Recomandare, având la bază observațiile finale recepționate prin poșta electronică.

## **Comentarii cu referire la Recomandarea CM/Rec(2014)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet**

14. Scopul acestei recomandări este de a promova exercitarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe Internet în toate statele membre ale Consiliului Europei. Accesul persoanelor și comunităților la Internet, și o mai bună utilizare a acestuia, necesită eforturi de informare și de abilitare a utilizatorilor ca să-și exercite pe deplin drepturile și libertățile lor, în mediul on-line. Acest obiectiv a fost afirmat de către Comitetul de Miniștri prin Declarația cu privire la principiile de Guvernanță a Internetului din 2011, în care se subliniază viziunea sa de abordare a Internetului centrată pe oameni și bazată pe drepturile omului, pentru a oferi utilizatorilor modalitățile de a-și exercita drepturile și libertățile pe Internet, în calitate de principiu al Guvernanței Internetului.
15. Ghidul, care este anexat la prezenta recomandare, oferă unele informații de bază privind drepturile omului selectate din jurisprudența CEȚDO, precum și din alte standarde relevante ale Consiliului Europei. Acesta se concentrează asupra drepturilor și libertăților specifice și prevederilor referitoare la normele dreptului internațional, în special în ceea ce privește dreptul la libertatea de exprimare, libertatea de întrunire și de asociere, dreptul la respectarea vieții private și la protecția datelor cu caracter personal, drepturile copilului și dreptul la un recurs efectiv. Ghidul a fost scris într-un limbaj accesibil pentru utilizatori. Pentru a menține simplitatea textului, Comitetul MSI-DUI a decis să nu utilizeze limbajul strict juridic cu privire la obligațiile statelor membre în conformitate cu dreptul internațional, inclusiv cu jurisprudența Curții.
16. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt garantate prin diverse instrumente ale Consiliului Europei care se aplică în mediul on-line și off-line, și prin urmare nu se limitează doar la Internet. Drepturile omului și libertățile fundamentale sunt consacrate în special de CEȚDO, astfel cum sunt interpretate de Curte în jurisprudența sa. Un număr de convenții și alte instrumente neobligatorii ale Consiliului Europei oferă explicații și orientări suplimentare pentru utilizatorii de Internet. Comitetul MSI-DUI a considerat că pentru a permite utilizatorilor de Internet să înțeleagă mai bine drepturile și libertățile lor, era necesar să se explice într-un limbaj simplu normele relevante ale dreptului internațional și ale Consiliului Europei și Națiunilor Unite.

### **Preambul**

17. Preambulul stabilește motivele care au determinat Comitetul de Miniștri să adopte recomandarea adresată statelor membre. Premiza recomandării este că responsabilitatea de a proteja drepturile omului și libertățile fundamentale revine statelor membre ale Consiliului Europei, în conformitate cu jurisprudența CEȚDO, astfel cum a fost interpretată de Curte. Alte instrumente juridice obligatorii ale Consiliului Europei se aplică, de asemenea, în special Convenția privind criminalitatea informatică (în continuare „Convenția de la Bu-

dapesta”), Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (CETS Nr. 201, în continuare „Convenția de la Lanzarote”) și Convenția pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal (ETS Nr. 108, în continuare „Convenția 108”).

18. Alte standarde neobligatorii adoptate de Comitetul de Miniștri adresate statelor membre, oferă îndrumări cu privire la aspectele legate de Internet, și anume: Recomandarea CM/Rec (2007)16 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la măsurile de promovare a valorii serviciului public pe Internet; Recomandarea CM/Rec (2008)6 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind măsurile de promovare a respectării libertății de exprimare și informare cu privire la filtrarea pe Internet; Recomandarea CM/Rec (2010)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal în contextul creării unor tipologii pe baza unor criterii specifice („profiling”); Recomandarea CM/Rec (2011)7 a Comitetului de Miniștri pentru statele membre privind o nouă noțiune asupra mass-mediei; Recomandarea CM/Rec (2012)4 a Comitetului de Miniștri către statelor membre cu privire la protecția drepturilor omului în contextul serviciilor rețelelor de socializare și Recomandarea CM/Rec (2012)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre asupra protecției drepturilor omului cu privire la folosirea motoarelor de căutare.
19. Al doilea alineat din preambul precizează faptul că obligațiile statelor de a respecta, proteja și promova drepturile omului includ exercitarea controlului asupra companiilor private. Această afirmație rezultă din prevederile art.1 al CEȚDO, în care statele membre trebuie să asigure persoanelor aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile definite în Convenție. Acestea includ protecția împotriva încălcărilor drepturilor omului de către actorii non-statali și necesitatea luării măsurilor adecvate pentru a le preveni, a ancheta, pedepsi făptașii și repara prejudiciile cauzate prin lege și măsuri eficiente. Curtea a precizat în hotărârile sale că statele au obligația pozitivă de a proteja drepturile fundamentale și libertățile persoanelor fizice pe Internet, și în special libertatea de exprimare<sup>6</sup>, protecția copiilor și a tinerilor<sup>7</sup>, protecția moralității și a drepturilor celorlalți<sup>8</sup>, lupta împotriva discursului rasist și xenofob, inclusiv împotriva discriminării și urii rasiale<sup>9</sup>. De asemenea, Curtea a statuat că statele sunt direct responsabile pentru faptele de eșec în legătură cu protejarea cetățenilor săi împotriva efectelor negative asupra drepturilor și libertăților lor, care rezultă din activitatea companiilor private<sup>10</sup>. Al doilea alineat subliniază, de asemenea principiul indivizibilității și universalității drepturilor omului bazate pe Declarația de la Viena, proclamată la Conferința șefilor de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei, care a avut loc la 9 octombrie 1993.

6 Vezi Özgür Gundem c. Turciei, Nr. 23144/93, §42–46.

7 K.U. c. Finlandei, Nr. 2872/02.

8 Pay c. Marii Britaniei, Nr. 32792/05.

9 Féret c. Belgiei, Nr.15615/07.

10 López Ostra c. Spaniei, Nr. 16798/90, §44–58; Taşkin și alții c. Turciei; Fadeyeva c. Rusiei. În cazul Khurshid Mustafa și Tarzibachi c. Suediei, Nr. 23883/06, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că interpretarea de către o instanță națională a unui act privat (contract) a angajat răspunderea statului pârât, prin extinderea domeniului de aplicare al art.10 protecția la restricțiile impuse de către particulari.

20. Al treilea alineat din preambul reafirmă valoarea serviciului public pe Internet, prevăzut în Recomandarea CM/Rec (2007)16<sup>11</sup>. Având în vedere rolul important al Internetului în activitățile zilnice ale utilizatorilor și necesitatea de a garanta drepturile omului pe Internet, recomandarea subliniază faptul că utilizatorii nu trebuie să fie supuși restricțiilor ilegale, inutile și disproporționate în cadrul exercitării drepturilor și libertăților lor.
21. Al patrulea alineat din preambul definește obiectivul recomandării de a promova susținerea utilizatorilor să poată să înțeleagă și să-și exercite drepturile lor în mediul on-line, inclusiv dreptul la un recurs efectiv. Informarea utilizatorilor despre riscurile asupra drepturilor și libertăților lor fundamentale, precum și despre posibilitățile lor de acțiune, joacă un rol important.

Afirmația despre posibilitățile oferite de Internet în ceea ce privește transparența și responsabilitatea în managementul afacerilor publice indică faptul că unul dintre obiectivele recomandării este de a oferi indivizilor și comunităților posibilitatea de a participa la dezvoltarea vieții democratice.

## Mecanismul recomandării

22. Alineatul 5 stabilește un principiu esențial al Consiliului Europei cu privire la standardele de Guvernanță a Internetului, precum că drepturile omului și libertățile fundamentale se aplică în mod egal, atât în mediul on-line cât și cel off-line<sup>12</sup>. Această abordare a fost, de asemenea, afirmată de către Consiliul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite în Rezoluția sa din 2012 privind „Promovarea, protecția și aplicarea drepturilor omului pe Internet”. Prin urmare, promovarea aplicării prevederilor Ghidului va consolida protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în conformitate cu standardele existente în materia drepturilor omului.
23. Alineatul 5.1, conține o recomandare către statele membre de promovare a Ghidului, care trebuie să fie asigurată nu numai de către instituțiile publice, dar și de sectorul privat. Promovarea ar putea include publicarea Ghidului, și, de asemenea, diseminarea acestuia pe materiale tipărite sau în format electronic. Autoritățile publice în cauză pot, de asemenea, să-l plaseze în mediul on-line pe paginile oficiale ale acestora. Sectorul privat poate fi încurajat să facă același lucru.
24. Alineatul 5.2, reafirmă că exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe Internet poate fi supusă unor restricții care, urmăresc un scop legitim și necesar într-o societate democratică, astfel cum este prevăzut de articolele relevante ale CEȚDO. Pentru a asigura respectarea acestor condiții, Comitetul de Miniștri recomandă statelor membre să evalueze, periodic să revizuiască și, dacă este cazul, să înlăture restricțiile cu privire la exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe Internet.

---

11 Recomandarea CM/Rec (2007)16 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la măsurile de promovare a valorii serviciului public pe internet.

12 Vezi Declarația Comitetului de Miniștri cu privire la principiile de guvernanță a internetului, principiul 1 „Drepturile omului, democrația și statul de drept”.

25. Aliniatul 5.3, invită statele membre să-și intensifice eforturile pentru a asigura dreptul la un recurs efectiv, inclusiv, prin promovarea coordonării și cooperării consolidate între instituțiile relevante, entități (de exemplu, autoritățile de reglementare a comunicațiilor electronice) și comunitățile responsabile de prelucrare a plângerilor din partea utilizatorilor de Internet. Recomandarea admite de asemenea, existența în statele membre, a diverselor mecanisme cu privire la căile de atac, cum ar fi autoritățile de protecție a datelor, instituția ombudsmanului, acțiunile în instanță sau linii telefonice. Statele membre pot face, de asemenea, o evaluare a mecanismelor existente aflate sub jurisdicția lor și să adune informațiile relevante într-un inventar al mecanismelor cu privire la căile de atac, ușor de utilizat. Aceste informații pot fi diseminate, însoțind Ghidul, de exemplu, sub forma unei anexe. Acest lucru poate fi văzut ca acțiune ulterioară, care poate fi reluată în continuu până la adoptarea recomandării.
26. Prin natura sa, Internetul funcționează prin trimiterea și primirea cererilor de informații la nivel transfrontalier, și, prin urmare, dincolo de frontiere. Acest lucru înseamnă că, în statele membre, drepturile omului și a libertăților fundamentale pe Internet pot fi expuse acțiunilor din partea actorilor statului și nu doar, dincolo de granițele Consiliului Europei.

Prin urmare, libertatea de exprimare și accesul la informație și respectarea vieții private, a datelor cu caracter personal pot fi obiectul ingerințelor. Așadar, alineatul 5.4, recomandă coordonarea în acest sens între Consiliul Europei și statele membre și ne-membre, precum și între actorii ne-statali.

27. În alineatul 5.5, Comitetul de Miniștri, fiind, conștient de faptul că acest lucru este necesar, recomandă statelor membre să încurajeze sectorul privat să se angajeze într-un dialog veritabil cu privire la exercitarea responsabilității sociale a întreprinderilor cu autoritățile publice competente și cu societatea civilă. Un element fundamental al Principiilor directoare privind societățile și drepturile omului<sup>13</sup> este că societățile trebuie să respecte drepturile omului, altfel spus, acestea trebuie să evite în activitatea lor, să încalce drepturile omului ale celorlalte persoane și să ia măsuri împotriva efectelor secundare asupra drepturilor omului cu care acestea au de afaceră. Transparența și obligația de răspundere a actorilor din sectorul privat sunt evidențiate ca mijloace esențiale pentru a demonstra responsabilitatea lor, ca parte a promovării active și diseminării Ghidului. Furnizorii serviciilor de Internet și furnizorii de acces la conținuturi pot, de exemplu, face referință la Ghid în cadrul condițiilor generale de utilizare a serviciilor lor.

---

<sup>13</sup> Principiile directoare privind societățile și drepturile omului: punerea în aplicare a cadrului de referință „Protecție, Respect și Remediul” al Organizației Națiunilor Unite (A/HRC/17/31), adoptat de Consiliul pentru Drepturile Omului prin Rezoluția „Drepturile omului și societățile transnaționale și alte întreprinderi” A/HRC/RES/17/4. Principiile directoare prevăd în special că statele au obligația de a pune în aplicare legislația care vizează exigența companiilor de a respecta drepturile omului, sau care au ca efect aceasta, și periodic să evalueze valabilitatea acestor legi și să umple orice lacună; să se asigure că alte legi și politici care guvernează crearea și funcționarea continuă a întreprinderilor, cum ar fi dreptul cu privire la societăți, să nu împiedice, ci să promoveze respectul pentru drepturile omului de către aceste entități; să ofere îndrumări eficiente societăților cu privire la modul de respectare a drepturilor omului în toate activitățile lor; să încurajeze companiile să comunice modul în care acestea gestionează impactul acțiunilor lor în domeniul drepturilor omului și să le constrângă, dacă este necesar.

28. Alineatul 5.6 privind mecanismul recomandării recunoaște rolul important pe care societatea civilă îl poate juca în promovarea Ghidului și supravegherea respectării dispozițiilor sale. În consecință, se recomandă statelor membre, ca acestea să încurajeze organizațiile societății civile și activiștii în vederea susținerii diseminării și aplicării Ghidului, și ca acestea să-l utilizeze ca un instrument pentru a pleda întru punerea în aplicare a normelor privind drepturile omului și respectarea lor.

## **Anexă la Recomandarea CM/Rec (2014)6**

Ghidul privind drepturile omului pentru utilizatorii de Internet

### **Introducere**

29. Ghidul se adresează în mod direct utilizatorului. Este un instrument pentru utilizatorii de Internet și pentru toți cei care nu au cunoștințe de specialitate despre Internet, care pot fi dobândite prin educație și formare. Acesta este axat în special pe capacitatea utilizatorului de a-și gestiona activitățile sale pe Internet (de exemplu, identitatea și datele cu caracter personal). Utilizatorii trebuie să fie pe deplin informați cu privire la alegerile pe care le pot face pe Internet cu potențialele efecte asupra drepturilor și libertăților lor, precum și consecințele privind acordul dat pentru aceste alegeri. Utilizatorii trebuie să înțeleagă limitele cu privire la drepturile lor și să fie conștienți de căile de atac aflate la dispoziția lor.
30. Ghidul se bazează pe prevederile CEȚDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. De asemenea, acesta are la bază alte norme ale Consiliului Europei cu forță juridică obligatorie. Alte instrumente sunt, la fel, luate în considerare, în special anumite declarații și recomandări ale Comitetului de Miniștri. Ghidul nu aduce atingere aplicabilității instrumentelor juridice în materia drepturilor omului pe care se întemeiază. Drepturile și libertățile prevăzute în textul Ghidului se aplică în temeiul instrumentelor juridice în baza cărora acestea au fost definite. Ghidul se referă la standardele existente ale drepturilor omului și la mecanismele existente de punere în aplicare și nu proclamă drepturi și libertăți noi. Ghidul nu este o culegere exhaustivă a standardelor drepturilor omului și nu oferă nici-o explicație normativă. Clarificări suplimentare privind restricțiile și ingerința în drepturile omului, precum și îndrumări cu privire la modul de a ajuta utilizatorii în ceea ce privește violența și abuzul pe Internet, merită a fi examinate pentru a permite utilizatorilor să înțeleagă mai bine drepturile lor și să se protejeze atât pe ei-înșiși cât și pe ceilalți. Cu toate acestea, Ghidul va fi actualizat pentru a fi în pas cu noile standarde ale Consiliului Europei, precum și jurisprudența Curții, în funcție de noile tehnologii în evoluție.

### **Accesul și nediscriminarea**

31. Ghidul evidențiază principiile și considerațiile care se presupun a fi legate inerent și, în general, aplicabile tuturor drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe care le conține, inclusiv accesul la Internet și a principiului nediscriminării.



32. Deși accesul la Internet nu este încă recunoscut oficial ca un drept al omului (diferențele fiind remarcate în contexte naționale, inclusiv în legile și politicile interne), acesta este considerat o condiție prealabilă și un catalizator pentru libertatea de exprimare și alte drepturi și libertăți<sup>14</sup>.

Prin urmare, deconectarea accesului utilizatorului de la Internet poate avea consecințe negative asupra exercitării drepturilor și libertăților acestuia, sau chiar să fie considerată ca o limitare a dreptului său la libertatea de exprimare, inclusiv dreptul de a primi și de a comunica informații. Curtea a precizat că Internetul a devenit un mijloc principal pentru utilizatori de a-și exercita dreptul la libertatea de exprimare și informare. Libertatea de exprimare nu se aplică numai la conținutul informațiilor, dar, de asemenea, la mijloacele de diseminare, deoarece orice restricție impusă anterior afectează în mod necesar dreptul de a primi și de a comunica informații. Astfel de ingerință este acceptabilă doar în cazul în care aceasta îndeplinește condițiile prevăzute de art. 10, alin. 2 al CEȚDO, astfel cum a fost interpretată de Curte<sup>15</sup>. O măsură de natură să afecteze accesul utilizatorilor la Internet angajează în temeiul art.10 răspunderea statului<sup>16</sup>.

33. În acest context, Ghidul precizează că accesul utilizatorilor la Internet nu trebuie să fie deconectat împotriva voinței lor, cu excepția prezenței unei hotărâri judecătorești în acest sens. Cu toate acestea, acest lucru nu trebuie să fie înțeles ca un obstacol în exercitarea legală a măsurilor de deconectare, cum ar fi cele care decurg din obligațiunile contractuale. Consumatorii de Internet care nu achită costul serviciului pot avea contractele reziliate. Cu toate acestea, o astfel de măsură ar fi, totuși, aplicabilă în ultimă instanță. Copiii lor poate fi, de asemenea, refuzat accesul la Internet în contextul exercitării controlului părintal cu privire la utilizarea Internetului, în funcție de vârsta și maturitatea copilului în cauză.

34. Utilizatorii de Internet trebuie să dispună de căi eficiente de atac împotriva măsurilor de deconectare a Internetului în cazul în care acest lucru nu a fost decis de către o instanță. Aceasta presupune faptul că furnizorii serviciilor de Internet trebuie să informeze utilizatorii cu privire la motivele și baza legală pentru măsurile de deconectare și procedurile de contestare a acestor măsuri inclusiv reclamarea restabilirii depline a accesului la Internet. Astfel de cereri trebuie să fie procesate în termeni rezonabili. Mai mult decât atât, orice

---

14 Raportorul Special ONU privind promovarea și protejarea dreptului la libertatea de opinie și de exprimare, Frank La Rue, a subliniat faptul că internetul a devenit un instrument indispensabil de combatere a inegalităților, pentru a accelera dezvoltarea, pentru a permite omului să se realizeze, pentru a facilita accesul la informație, și de asemenea de a permite participarea activă a cetățenilor la edificarea unei societăți democratice. Asigurarea accesului universal la internet trebuie să fie o prioritate pentru toate statele. Fiecare stat trebuie să elaboreze o politică concretă și eficientă în consultare cu toate sectoarele societății, inclusiv sectorul privat și autoritățile publice în cauză, în scopul de a se asigura că internetul este disponibil pe scară largă, accesibil și la un preț rezonabil pentru toți. „Drept catalizator pentru realizarea dreptului la libertatea de opinie și de exprimare, internetul facilitează exercitarea multor alte drepturi ale omului”. [http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/a.hrc.17.27\\_en.pdf](http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/a.hrc.17.27_en.pdf).

15 A se vedea nota 2 de mai sus, §50. A se vedea, de asemenea, Autronic AG c. Elveției (Nr. 12726/87). În cazul Khurshid Mustafa și Tarzibachi c. Suediei Nr. 23883/06, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că interpretarea de către o instanță națională a unui act privat (contract) a angajat răspunderea statului părât, prin extinderea domeniului de aplicare al art.10 protecția contra restricțiilor impuse de către particulari.

16 A se vedea nota 2 de mai sus, §53.

utilizator de Internet, în exercitarea dreptului său la un proces echitabil, trebuie să poată solicita autorității administrative și/sau instanței competente o revizuire a măsurilor de deconectare. Aceste aspecte ale procesului echitabil sunt reflectate în ultima secțiune a Ghidului, intitulată „Căile de atac”.

35. Acțiuni sau măsuri pozitive care pot fi luate de guvernele statelor pentru a se asigura că toată lumea este conectată la Internet reprezintă o altă dimensiune a problemei accesului la Internet. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a recomandat statelor membre să promoveze valoarea serviciului public pe Internet<sup>17</sup>. Acest lucru este un fapt considerat a fi „dependența semnificativă a oamenilor de Internet ca un instrument esențial pentru activitățile lor zilnice (de comunicare, informații, cunoștințe, tranzacțiile comerciale) precum și încrederea legitimă care rezultă din faptul că serviciile de Internet trebuie să fie accesibile, la prețuri rezonabile, sigure, fiabile și în regim permanent”. Această secțiune informează utilizatorul că acesta trebuie să aibă acces la Internet, care este accesibil și nediscriminatoriu.
36. Conținutul dreptului de acces la Internet este legat de dreptul de a primi și de a comunica informații pe Internet, astfel cum se menționează în art. 10 al CEȚDO<sup>18</sup>.

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a declarat că toți utilizatorii de Internet trebuie să aibă acces cât mai extins la orice conținut, aplicație sau serviciu electronic, indiferent de faptul că sunt sau nu acestea oferite gratuit, folosind dispozitive adecvate, la alegerea lor. Acesta este un principiu general numit de obicei „neutralitatea rețelei”, care trebuie să se aplice indiferent de infrastructură sau rețea utilizată pentru conectarea la Internet<sup>19</sup>.

37. Autoritățile publice trebuie să depună eforturi rezonabile pentru a facilita accesul la Internet pentru categoriile specifice de persoane, cum ar fi persoanele care locuiesc în zone izolate sau persoane cu dizabilități. Aceasta se bazează pe principiul serviciului universal comunitar prezentat în Recomandarea Nr. R(99)14 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la serviciul universal comunitar referitor la noile servicii de comunicare și de informare<sup>20</sup>. Ghidul subliniază faptul că utilizatorii care locuiesc în zonele rurale sau izolate, sau cu venituri mici, cu nevoi speciale sau cu deficiențe trebuie să aibă așteptări din partea autorităților publice ca acestea să ia măsuri speciale pentru a facilita accesul acestora la Internet.
38. Așteptările persoanelor cu dezabilități de a avea acces egal și pe principii nediscriminatorii la Internet, în aceeași măsură în care alții se bucură de utilizarea acestuia, rezultă din instrumentele Consiliului Europei care recomandă statelor membre să întreprindă acțiuni pentru a promova furnizarea de echipamente adecvate cu privire la asigurarea accesului la Internet și servicii TIC utilizatorilor cu dizabilități<sup>21</sup>. Având în vedere importanța

17 A se vedea nota de subsol 9 de mai sus, CM/Rec(2007)16, secțiunea II.

18 A se vedea nota 2 de mai sus, §50.

19 Declarația Comitetului de Miniștri privind neutralitatea internetului, adoptată de Comitetul de Miniștri la 29 septembrie 2010. A se vedea, de asemenea, Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, art. 8, alin. (4) g.

20 A se vedea nota de subsol 9 de mai sus, CM-Rec(2007)16, anexa, secțiunea II; Recomandarea Nr. R(99)14 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la serviciul universal comunitar referitor la noile servicii de comunicare și informații, Principiul 1.

21 Ibid.

conceptului, statele membre trebuie să promoveze accesul rezonabil din punct de vedere al costului, a necesității de a sensibiliza persoanele sau grupurile de persoane, într-un mod adecvat și atractiv, adaptabil și compatibil accesului și serviciilor de Internet<sup>22</sup>.

39. Principiul nediscriminării trebuie să se aplice relațiilor utilizatorilor cu autoritățile publice, furnizorii serviciilor de Internet, accesului de conținuturi și alte companii, utilizatori sau grupuri de utilizatori. Aliniatul 4 interpretează prevederile art.14 al CEȚDO și art. 1 al Protocolului 12 al CEȚDO, care se referă ambele la interzicerea discriminării.

## Libertatea de exprimare și informare

40. Această secțiune se referă la dreptul libertății de exprimare și informare, prevăzut de art. 10 al CEȚDO. Curtea a precizat în jurisprudența sa că prevederile art.10 sunt pe deplin aplicabile cu privire la Internet<sup>23</sup>. Dreptul la libertatea de exprimare include dreptul de a exprima liber opiniile, viziunile și ideile și de a cerceta, de a primi și de a comunica informații dincolo de frontiere. Utilizatorii de Internet trebuie să-și exprime liber opiniile politice și convingerile lor religioase și cele ne-religioase.

Acest ultim punct presupune și exercitarea dreptului la libertatea de gândire, conștiință și religie astfel cum este statuat de art. 9 al CEȚDO. Dreptul la libertatea de exprimare se aplică nu numai la „informații” sau „idei” care sunt primite sau considerate ca inofensive sau neutre, dar și celor care ofensează, șochează sau deranjează<sup>24</sup>.

41. Trebuie să existe un echilibru dintre exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare de către utilizatorii de Internet și dreptul la protecția reputației. Curtea a precizat în mai multe cazuri că este vorba de un drept, garantat de art. 8 al CEȚDO care este dreptul la respectarea vieții private și de familie<sup>25</sup>. Curtea a concluzionat că, în principiu, drepturile garantate în temeiul art. 8 și 10 trebuie să fie respectate în egală măsură. În ceea ce privește exercitarea echilibrului dintre dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la respectarea vieții private, criteriile importante care se aplică în acest sens sunt: contribuția la o dezbatere de interes general, notorietatea persoanei vizate și obiectul reportajului, comportamentul anterior al persoanei în cauză, modul de obținere a informației și veridicitatea acesteia, conținutul, forma și impactul publicării, inclusiv gravitatea sancțiunii aplicate<sup>26</sup>. Din aceste motive, Ghidul specifică faptul că utilizatorii de Internet trebuie să țină cont de și să respecte reputația altora, inclusiv dreptul la viață privată.
42. Discursul instigator la ură, totuși, este o formă de exprimare care decade din sfera de aplicabilitate al art. 10 al CEȚDO. Curtea a constatat că unele forme de exprimare care incită

22 A se vedea nota de subsol 9 de mai sus, CM/Rec(2007)16, anexa, secțiunea II.

23 A se vedea nota 2 de mai sus, §50.

24 *Handyside c. Marii Britanii*, Hotărârea din 7 decembrie 1976, seria A, Nr. 24, §49.

25 *Chauvz și alții*, Nr. 64915/01 §70; *Pfeifer c. Austriei*, Nr.12556/03, § 35; și *Polanco Torres și Movilla Polanco c. Spaniei*, Nr. 34147/06, §40.

26 *Delfi As c. Estoniei*, Nr. 64569/09, §78–81 (cauza a fost trimisă către Marea Cameră a Curții); *Axel Springer AG c. Germaniei* Nr. 39954/08, §89–95, și *Von Hannover c. Germaniei* (Nr. 2), Nr. 40660/08 și 60641/08, §108–113.

la ură sau resping valorile fundamentale ale CEȚDO sunt excluse din domeniul protecției în temeiul art. 10 al Convenției<sup>27</sup>. În acest sens, Curtea aplică prevederile art. 17 al CEȚDO. Deși nu există o definiție universal acceptată a discursului instigator la ură, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a declarat că „discursul instigator la ură” se referă la toate formele de exprimare care răspândește, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobie, anti-semitism sau alte forme de ură bazate pe intoleranță, inclusiv: intoleranța exprimată sub formă de naționalism și etnocentrism agresiv, discriminare și ostilitate împotriva minorităților, migranților și persoanelor de origine imigrantă<sup>28</sup>. Al doilea alineat al secțiunii cu privire la libertatea de exprimare oferă utilizatorilor informații concise, formulate într-un limbaj simplu în legătură cu faptul că discursul instigator la ură decade din sfera de aplicabilitate a art. 10 al CEȚDO. Acest alineat nu încearcă să explice în termeni juridici, sfera diversă de aplicabilitate a art.10 și art. 17 al CEȚDO, deoarece se consideră că acest lucru ar fi mai bine de menționat în expunerea de motive a recomandării, din cauza naturii juridice a acestei distincții.

43. Utilizatorii au dreptul de a obține și de a comunica informații pe Internet, în special crearea de conținuturi și reutilizarea și diseminarea conținuturilor prin folosirea Internetului. Curtea a examinat relația dintre protecția proprietății intelectuale și a libertății de exprimare, în ceea ce privește cazurile de condamnare penală pentru încălcarea drepturilor de autor. Curtea a considerat aceste condamnări ca ingerință în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare, care, pentru a putea fi justificată, trebuie să fie prevăzută de lege, să urmărească scopul legitim de a proteja drepturile altora și să fie considerate necesare într-o societate democratică<sup>29</sup>.

Schimbul sau autorizarea de a permite altora să distribuie fișierele pe Internet, chiar și materialele protejate de drepturile de autor sau în scopuri comerciale, intră sub incidența dreptului de a primi și de a comunica informații, în conformitate cu prevederile art. 10 al CEȚDO<sup>30</sup>. Acest drept nu este absolut, este necesar asigurarea echilibrului pe de o parte între interesul de a face schimbul de informații și interesul de a proteja drepturile titularului drepturilor de autor pe de altă parte. Curtea a subliniat că proprietatea intelectuală se bucură de o protecție asigurată prin prevederile art. 1 din Protocolul 1 al CEȚDO. Prin urmare, aici este vorba de asigurarea echilibrului dintre cele două interese concurente protejate de CEȚDO.

44. Recomandarea Comitetului de Miniștri către statele membre pentru a promova valoarea serviciului public pe Internet cuprinde recomandări specifice cu privire la măsurile și strategiile privind libertatea de comunicare și de creație pe Internet, dincolo de frontiere. Acest fapt trebuie să includă măsuri pentru a facilita, dacă este cazul, „re-utilizarea” conținutului, adică utilizarea resurselor digitale existente pentru a crea conținuturi suplimentare sau servicii într-un mod compatibil cu principiul respectării dreptului proprietății intelectuale<sup>31</sup>.

27 Féret c. Belgiei Nr. 15615/07; Garaudy c. Franței Nr. 65831/01, 24.06.2003, Decizie de admisibilitate; Leroy c. Franței Nr. 36109/03; Jersild c. Danemarckii Nr. 15890/89; Vejdeland și alții c. Suediei Nr. 1813/07.

28 Recomandare Nr. R (97) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind „Discursul instigator la ură”.

29 Neij și Sunde Kolmisoppi c. Suediei Nr. 40397/12. Vezi de asemenea Ashby Donald și alții c. Franței, Nr. 36769/08 §34.

30 Ibid.

31 Vezi CM/Rec (2007)16, anexa, secțiunea III, alin. 2.

45. Alineatul 4 asigură o prezentare generală privind criteriile de întrunire a condițiilor cu referire la restricțiile în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare. Statele membre au obligația principală în conformitate cu prevederile art. 10 al CEȚDO, să nu împiedice comunicarea informației între indivizi, fie aceștia persoane fizice sau juridice. Curtea a precizat că exercitarea efectivă a dreptului la libertatea de exprimare poate solicita, de asemenea, măsuri pozitive de protecție, inclusiv în cadrul relațiilor dintre indivizi. Responsabilitatea statului poate fi angajată în cazul în care acesta nu adoptă corespunzător legislația sa internă<sup>32</sup>. O încălcare a prevederilor CEȚDO poate fi, de asemenea, stabilită în cazul în care interpretarea de către o instanță națională a unui act juridic, fie acesta un contract privat, document public, o dispoziție legală sau a unei practici administrative, pare a fi una abuzivă, arbitrară, discriminatorie sau, mai general, contrară principiilor de bază ale CEȚDO<sup>33</sup>.
46. Libertatea de exprimare, având în vedere că nu este un drept absolut, poate face obiectul unor restricții. Ingerința în dreptul la libertatea de exprimare trebuie considerată ca fiind orice formă de restricție din partea unei autorități cu atribuții și funcții publice, cum ar fi parchetele și tribunalele, birourile procurorilor, poliția, toate organismele însărcinate cu punerea în aplicare a legii, serviciile secrete, consiliile locale sau centrale, serviciile guvernamentale, organele de decizie ale armatei și structurile publice profesionale.
47. În conformitate cu prevederile art. 10, alin. 2 al CEȚDO, orice ingerință trebuie să fie prevăzută de lege. Acest lucru înseamnă că legea trebuie să fie accesibilă, clară și suficient de precisă pentru a permite persoanelor fizice de a reglementa comportamentul lor. Legea trebuie să prevadă, de asemenea, suficiente garanții împotriva măsurilor restrictive de abuz, inclusiv supravegherea efectivă de către o instanță sau de către un alt organism independent de reglementare<sup>34</sup>.

Ingerința trebuie să urmărească, de asemenea, un scop legitim în interesul securității naționale, integrității teritoriale sau siguranței publice, pentru prevenirea tulburărilor ordinii publice și a criminalității, protecției reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești. Această listă este exhaustivă, dar interpretarea și domeniul său de aplicare evoluează odată cu jurisprudența Curții. O ingerință trebuie să fie necesară într-o societate democratică, ceea ce înseamnă că trebuie să se demonstreze că aceasta corespunde unei necesități imperioase a societății, urmărește un scop legitim și este mijlocul cel mai puțin restrictiv pentru a atinge acest obiectiv<sup>35</sup>. Aceste condiții trebuie să fie cuprinse într-o limbă înțeleasă utilizatorilor, adică orice restricție privind libertatea de exprimare nu trebuie să fie arbitrară și trebuie să urmărească un obiectiv în concordanță cu prevederile CEȚDO, cum ar fi, printre altele, protecția securității naționale sau a ordinii publice, sănătatea publică sau a moralei și trebuie să respecte legislația cu privire la drepturile omului.

32 Vgt Verein gegen Tierfabriken c. Elveției, Nr. 24699/94, §45.

33 Vezi Khurshid Mustafa și Tarzibachi c. Suediei Nr. 23883/06, §33; Plaand Purcearnau c. Andorrei, Nr. 69498/01, §59, CEȚDO 2004–VIII.

34 A se vedea nota 2 de mai sus, §64.

35 Ibid., §66–70.

48. Informații mai detaliate cu privire la garanțiile care trebuie aduse utilizatorilor de Internet, în cazul restricțiilor privind dreptul la libertatea de exprimare în mediul on-line, sunt prezentate în următoarele alineate ale expunerii de motive a prezentei recomandări. Blocarea și filtrarea sunt exemple de restricții care pot fi considerate ca încălcări ale libertății de exprimare. Aceasta se bazează pe principiile generale stabilite de Curte, precum și de alte norme relevante adoptate de către Comitetul de Miniștri<sup>36</sup>.
49. Măsurile generale de blocare sau filtrare la nivel național trebuie să fie luate doar de către autoritățile publice, numai dacă filtrajul se referă la un conținut specific și identificabil, în baza unei decizii cu privire la ilegalitatea acestui conținut, luate de către autoritatea națională competentă și care poate fi revizuită de o instanță sau de către o entitate independentă și imparțială de reglementare, în conformitate cu dispozițiile art. 6 al CEȚDO<sup>37</sup>. Autoritățile publice trebuie să se asigure că toate acțiunile de filtraj sunt evaluate atât înainte, cât și în timpul aplicării acestora, pentru a se asigura că efectele filtrării sunt în conformitate cu obiectivul restricției și, prin urmare, justificate într-o societate democratică, în scopul evitării blocajului nejustificat al conținutului<sup>38</sup>.
50. Măsurile luate pentru a bloca un anumit conținut sau pagină nu trebuie să fie utilizate în mod arbitrar ca un mijloc de a opera o blocare generală a informațiilor pe Internet. Acestea nu trebuie să aibă efecte secundare de a face inaccesibil redarea cantității mari de informații, limitând astfel în mod substanțial drepturile utilizatorilor<sup>39</sup>. Acestea trebuie să fie prevăzute de lege. Mai mult, trebuie să existe o supraveghere strictă a domeniului de aplicare a blocajului și un control jurisdicțional efectiv, pentru a preveni orice abuz de putere<sup>40</sup>. Controlul jurisdicțional al unei astfel de măsuri trebuie să evalueze interesele concurente puse în joc, să asigure un echilibru între ele și să stabilească dacă o măsură cu un grad de aplicare mai scăzut poate bloca accesul la un conținut specific pe Internet.<sup>41</sup> Principiile și obligațiile de mai sus nu împiedică instalarea filtrelor pentru protecția minorilor, în special în locurile în care minorii au acces la Internet, cum ar fi școlile sau bibliotecile<sup>42</sup>.
51. Filtrarea și de-indexarea conținutului de pe Internet de către motoarele de căutare, implică riscul de a încălca libertatea de exprimare a utilizatorilor. Motoarele de căutare au libertatea să exploreze și să indexeze informațiile publicate pe Internet. Acestea nu trebuie să fie obligate să exercite un control pro-activ al rețelelor și serviciilor lor pentru a detecta posibile conținuturi ilegale și nici să desfășoare activități prealabile de filtrare sau blocare fără existența unei hotărâri judecătorești sau ordonanței din partea autorității competente. Filtrarea sau de-indexarea anumitor conținuturi ale paginilor elec-

---

36 Recomandarea CM/Rec(2008)6 privind măsurile de promovare a respectării libertății de exprimare și informare cu privire la filtrarea pe internet, vezi anexa, partea III, ii. Vezi de asemenea, nota 1 de mai sus.

37 Ibid. CM/Rec (2008)6, vezi anexa, partea III, iv.

38 Ibid.

39 Vezi nota 2 de mai sus, §52; 66–68 și Declarația Comitetului Miniștrilor privind libertatea comunicării pe internet.

40 Ibid., §64. Asociația Ekin c. Franței, Nr. 39288/98.

41 Ibid., §64–66.

42 Vezi Declarația privind libertatea comunicării pe internet, principiul 3.

tronice, la cererea autorităților trebuie să fie transparentă, strict direcționată și revizuită la intervale regulate de timp, sub rezerva respectării dreptului la un proces echitabil<sup>43</sup>.

52. Această secțiune identifică, de asemenea, unele dintre garanțiile pe care trebuie oferite utilizatorilor în cazul aplicării restricțiilor, cu un accent special pe oferirea informațiilor, inclusiv posibilitățile de atac a restricțiilor în cauză. Acest lucru este menționat în recomandarea Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile legate de blocarea și filtrele aplicate pe Internet<sup>44</sup>. Utilizatorii de Internet trebuie să primească informații care indică când filtrul a fost activat și explicația privind activarea filtrului pe conținuturile filtrate, astfel încât aceștia să înțeleagă cum și pe ce criterii de filtrare acesta se aplică (de exemplu, listele negre, listele albe, blocarea după cuvinte-cheie, evaluarea conținutului, de-indexare sau filtrarea anumitor pagini electronice sau a conținuturilor specifice cu ajutorul motoarelor de căutare). Aceștia trebuie să primească, de asemenea, consiliere clară și concisă cu referire la manualul de inactivare a filtrului aplicat, și anume pe cine să contacteze atunci când blocarea conținutului se dovedește a fi nejustificată, precum și motivele care pot autoriza evitarea filtrului pentru un anumit tip de conținut sau URL. Utilizatorii trebuie să dispună, de asemenea, de căi de atac efective și reparații a daunelor cauzate, ușor accesibile, inclusiv suspendarea aplicabilității filtrului atunci când utilizatorul spune că un conținut a fost blocat în mod nejustificat.
53. Este posibil ca unele companii sau societăți, precum rețelele de socializare, să suprimă conținutul creat și pus la dispoziție de către utilizatorii de Internet. Aceste societăți pot dezactiva, de asemenea, contul utilizatorului (de exemplu, profilul unui utilizator sau prezența acestuia pe rețelele de socializare) prin justificarea deciziei acestora de non-conformitate cu termenii și condițiile de utilizare a serviciilor lor. Astfel de măsuri pot constitui o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare și de a primi sau comunica informații, cu excepția cazului în care îndeplinesc cerințele prevăzute la art. 10, alin. 2, astfel cum sunt interpretate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului<sup>45</sup>.
54. Conform Principiilor directoare ale ONU privind societățile și drepturile omului (care nu reprezintă un instrument obligatoriu în sine), companiile au într-adevăr, responsabilitatea de a respecta drepturile omului, forțându-le să evite provocările sau să contribuie la prevenirea incidentelor asupra drepturilor omului, și respectiv să prevadă metode de cooperare în vederea remedierii incidentelor în cauză. Pe de altă parte, obligația de a proteja și de a asigura accesul la o cale de atac eficientă în primul rând ține de responsabilitatea statelor. Acest lucru a fost menționat la punctul 5 al secțiunii privind libertatea de exprimare. Responsabilitatea socială a furnizorilor de servicii în mediul on-line include angajamentul de a lupta împotriva discursului instigator la ură și împotriva altor tipuri de conținuturi care incită la violență sau discriminare.

43 Vezi Recomandarea CM/Rec(2012)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre asupra protecției drepturilor omului cu privire la folosirea motoarelor de căutare, anexa, partea III.

44 Vezi CM/Rec (2008)6, vezi anexa, partea I; Ibid, CM/Rec (2012)3, anexă, partea III.

45 Recomandarea CM/Rec (2011)7 a Comitetului de Miniștri pentru statele membre privind o nouă noțiune asupra mass-mediei, §7, anexa, §15; 44–47; 68–69; Recomandarea CM/Rec (2012)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția drepturilor omului în contextul serviciilor rețelelor de socializare, §3.

Furnizorii de servicii în mediul on-line trebuie să acorde o atenție sporită utilizării, inclusiv reacției acestora la o astfel de discuție din punct de vedere editorial, expresiilor cu caracter rasist, xenofob, antisemit, misogin, sexist (inclusiv cu referire la persoanele LGBT) sau altele<sup>46</sup>. Acești furnizori trebuie să contribuie să ajute, de asemenea, utilizatorii, să raporteze toate conținuturile sau opiniile și/sau comportamentele care ar putea fi considerate ilegale<sup>47</sup>.

55. Ghidul atenționează utilizatorii de Internet la faptul că furnizorii de servicii în mediul on-line, care găzduiesc conținuturile create de utilizatori pot exercita diferite nivele de control editorial asupra conținutului serviciului lor<sup>48</sup>. Fără a aduce atingere independenței lor editoriale, aceștia trebuie să se asigure că dreptul utilizatorilor de Internet, de a cerceta, primi și comunica informații în conformitate cu prevederile art. 10 al CEȚDO, nu este încălcat<sup>49</sup>. Aceasta înseamnă că orice restricție aplicată la conținuturile generate de utilizatori trebuie să fie specifică, justificată pentru a permite restricționarea și comunicarea despre acest fapt utilizatorului în cauză.

56. Utilizatorul de Internet trebuie să fie în măsură să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la faptul de utilizare sau nu a serviciului în mediul on-line. În practică, utilizatorul trebuie să fie pe deplin informat cu privire la orice măsură prevăzută pentru suprimarea conținutului creat de acesta sau dezactivarea contului lui, până la aplicarea acestor măsuri<sup>50</sup>. Utilizatorul de Internet trebuie să poată avea acces la informații clare și precise (în limba pe care o înțelege) despre faptele și motivele care justifică luarea de măsuri privind suprimarea conținutului și dezactivarea unui cont. Aceasta include prevederile legale pe care se bazează decizia și alte elemente utilizate pentru a evalua proporționalitatea și legitimitatea scopului. De asemenea, trebuie să existe vre-o posibilitate de a solicita o re-examinare a deciziei cu privire la suprimarea conținutului și/sau de dezactivare a unui cont, în termeni rezonabili, însoțită de posibilitatea de a depune o plângere împotriva deciziei autorității judiciare și/sau administrative competente.

57. Al șaselea alineat se referă la problema anonimatului. Aceasta se bazează pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prevederile Convenției de la Budapesta și alte instrumente ale Comitetului de Miniștri. Curtea a examinat problema confidențialității comunicațiilor pe Internet într-un caz în care un stat membru al Consiliului Europei a încălcat obligația sa de a cere furnizorilor serviciilor de Internet să dezvăluie identitatea unei persoane care a publicat un anunț indecent cu privire la un minor, pe o pagină electronică de matrimoniale. Curtea a statuat că, deși libertatea de exprimare și confidențialitatea comunicărilor reprezintă considerente extrem de importante, și că utilizatorii de telecomunicații și servicii de Internet trebuie să se asigure că viața privată și libertatea de exprimare sunt respectate, această garanție nu poate fi absolută, și, uneori, trebuie să se

---

46 Ibid., CM/Rec (2011)7, §91.

47 Ibid., CM/Rec (2012)4, II/10.

48 Ibid., CM/Rec (2011)7, §18; 30–31.

49 Ibid., CM/Rec (2011)7, §7, alin. 2.

50 Vezi raportul intitulat: „Account Deactivation and Content Removal: Guiding Principles and Practices for Companies and Users”, de Erica Newland, Caroline Nolan, Cyntia Wong și Jillian York, disponibil pe: [http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/Final\\_Report\\_on\\_Account\\_Deactivation\\_and\\_Content\\_Removal.pdf](http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/Final_Report_on_Account_Deactivation_and_Content_Removal.pdf)



abțină în fața altor imperative legitime, cum ar fi apărarea ordinii și prevenirea criminalității sau protecția drepturilor și libertăților altora. Statul are obligația pozitivă de a oferi un cadru permanent pentru reconcilierea acestor interese concurente<sup>51</sup>.

58. Convenția de la Budapesta nu sancționează utilizarea tehnologiilor informaționale în scopuri de comunicații anonime. Potrivit expunerii de motive a acesteia, „schimbarea datelor de trafic în scopuri de facilitare a comunicării anonime (ca și în cazul activităților sistemelor de re-expediere anonimă) sau modificarea datelor pentru asigurarea protecției comunicațiilor (de exemplu criptarea) sunt considerate ca măsuri de asigurare a protecției legitime a vieții private și, prin urmare, sunt considerate a fi efectuate în mod legitim. Cu toate acestea, Părțile la Convenție pot incrimina anumite acte abuzive legate de comunicațiile anonime, ca și în cazul de falsificare a datelor printr-un antet al pachetului ce vizează acoperirea identității făptașului infracțiunii”<sup>52</sup>.
59. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a afirmat principiul anonimatului în Declarația sa privind libertatea comunicării pe Internet<sup>53</sup>. Prin urmare, pentru a asigura protecția împotriva supravegherii în mediul on-line și a favoriza libera exprimare a informației, statele membre ale Consiliului Europei trebuie să respecte voința utilizatorilor de a nu divulga identitatea acestora. Cu toate acestea, respectarea anonimatului nu împiedică statele membre să ia măsuri de a urmări pe cei responsabili de fapte criminale, în conformitate cu legislația națională, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și alte tratate internaționale în domeniul justiției și poliției.

## Întrunirea, asocierea și participarea

60. Dreptul la libertatea de întrunire și de asociere este prevăzut de Convenția Europeană a Drepturilor Omului (art. 11). De asemenea, acesta se referă la principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la protecția discursului politic, care prevede o marjă de apreciere redusă în conformitate cu prevederile art. 10, alin. 2 al CEȚDO pentru restricțiile cu referire la discursurile politice sau la dezbaterile pe chestiuni de interes public<sup>54</sup>.
61. Utilizatorul de Internet are dreptul de a se întruni și asocia pașnic cu alte persoane, prin intermediul Internetului. Aceasta include faptul de a forma, adera, mobiliza și de a participa la grupurile societății sau asociații sau sindicate folosind instrumentele oferite de Internet. Acest lucru se referă, de exemplu, la semnarea unei petiții de participare într-o campanie, sau orice altă formă de acțiune civică. Utilizatorul trebuie să aibă libertatea de a alege instrumentele necesare care să-i permită să-și exercite drepturile, cum ar fi paginile electronice, aplicațiile sau alte servicii. Exercițarea acestui drept nu este condiționată de recunoașterea formală a acestor grupuri de asociații sau a puterilor publice.

51 K.U c. Finlandei, Nr. 2872/02 §49.

52 A se vedea Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică, art. 2, raportul explicativ, §62.

53 Vezi Declarația privind libertatea comunicării pe internet, principiul 7.

54 Wilgrove c. Marii Britanie, 25 noiembrie 1996, §58, rapoarte 1996-V.

62. Dreptul la protest, de asemenea, se aplică în mediul atât on-line cât și cel off-line. Protestele care au consecințe asupra publicului larg, precum perturbările sau blocajul accesului la clădiri, se încadrează în limitele de exercitare a libertății de întrunire în conformitate cu art. 11 al CEȚDO. Cu toate acestea, pot exista excepții, în special atunci când astfel de acțiuni provoacă întreruperi de servicii în mediul on-line, cum ar fi accesul neautorizat sau restricționat la o anumită pagină electronică sau în mediul on-line, sau manipularea conținutului digital fără autorizare. În cele din urmă, este important de a informa utilizatorul ca protestele în mediul on-line, care ar putea crea tulburări nu pot fi acceptate la fel de ușor.
63. Internetul a devenit un instrument, datorită căruia cetățenii pot participa activ la construirea și consolidarea societăților democratice. Comitetul de Miniștri a recomandat statelor membre de a elabora și implementa strategii de e-democrație, e-participare și e-guvernare, folosind tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul dezbaterilor și proceselor democratice în raporturile dintre guvern și societatea civilă, dar și în contextul furnizării serviciilor publice<sup>55</sup>.
64. Aceasta include libertatea de a participa la dezbateri publice la nivel local, național sau global, la inițiative legislative precum și la scrutinele proceselor de luare a deciziilor, inclusiv dreptul de a semna petiții prin utilizarea adecvată a TIC. Acest fapt se bazează pe recomandările Comitetului de Miniștri statelor membre de a încuraja utilizarea TIC de către cetățeni (inclusiv forumurile în mediile on-line, blog-uri, dezbateri politice on-line, mesagerie instant și alte forme de comunicare între cetățeni) și de a-i angaja în activități de dezbateri democratice, e-activism și e-campanii, ca să-și exprime preocupările, ideile și inițiativele, ca să promoveze dialogul și deliberările cu reprezentanții și guvernul, precum și pentru a monitoriza activitatea funcționarilor și a politicienilor cu privire la chestiunile de interes public.

## Protecția vieții private și a datelor cu caracter personal

65. Dreptul la respectarea vieții private și de familie este garantat de art. 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Acest drept a fost interpretat mai târziu prin jurisprudența Curții, completat și consolidat prin Convenția 108.
66. Noțiunea de viață privată nu este o definiție exhaustivă. Curtea a subliniat că art. 8 înglobează o gamă largă de interese, în special dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței individului, inclusiv poșta electronică (e-mail) și comunicațiile telefonice la locul de muncă<sup>56</sup>. Dreptul la respectarea vieții private se referă și la imaginea persoanei<sup>57</sup>, de exemplu, prin intermediul unor fotografii sau clipuri video. Acesta include, de asemenea, dreptul la identitate și dezvoltare personală, dreptul de a stabili și de a dezvolta relații cu ceilalți. Activitățile cu caracter profesional sau de afaceri de asemenea fac parte din aceasta categorie<sup>58</sup>.

55 Vezi CM/Rec (2007)16, anexa, partea I.

56 Klass și alții c. Germaniei, Nr. 5029/71, §41.

57 Von Hannover c. Germaniei (Nr. 2), Nr. 40660/08 și 60641/08, §108–113; Sciacca c. Italiei, Nr. 50774/99, §29.

58 Rotaru c. României (Nr. 28341/95); P.G și J.H. c. Marii Britaniei (Nr. 44647/98); Perry c. Marii Britaniei (Nr. 63737/00); Amann c. Elveției (Nr. 27798/95).

67. Multe activități ale utilizatorilor de Internet implică într-o formă sau alta prelucrări automatizate a datelor cu caracter personal, în special: utilizarea de browsere, e-mail, mesagerie instantă sau comunicațiile telefonice pe Internet (telefonie IP), Internet protocol, rețelele de socializare, motoarele de căutare sau servicii de stocare a datelor „cloud computing”.

Convenția 108 acoperă toate operațiunile efectuate pe Internet, cum ar fi colectarea, stocarea, modificarea, ștergerea, și recuperarea sau diseminarea datelor cu caracter personal<sup>59</sup>.

68. Există reguli și principii care trebuie respectate de către autoritățile publice și companiile implicate în prelucrarea datelor cu caracter personal. Este necesar ca utilizatorul să fie conștient și să înțeleagă ce date cu caracter personal ale acestuia au fost/sunt prelucrate, modul de prelucrare a acestor date, și, respectiv ce măsuri pot fi luate în acest sens, de exemplu, solicitarea corectării sau ștergerii acestor date. În temeiul prevederilor Convenției 108, datele cu caracter personal trebuie să fie obținute și prelucrate în mod corect și legal, și stocate în scopuri determinate și legitime. Aceste acțiuni de prelucrare a datelor trebuie să fie adecvate, pertinente și neexcesive în raport cu scopurile pentru care sunt stocate, exacte și actualizate și dacă este necesar, păstrate într-o formă care să permită identificarea persoanelor vizate, nu mai mult timp decât este necesar scopului pentru care aceste date sunt/au fost stocate<sup>60</sup>.

69. Accentul este pus pe două principii specifice de prelucrare a datelor cu caracter personal: legalitatea prelucrării și consimțământul [explicit] al utilizatorului. Utilizatorul trebuie să fie informat că datele acestuia pot fi prelucrate numai în condițiile prevăzute de lege sau în baza consimțământului acordat de subiectul de date, de exemplu, prin acceptarea termenilor de utilizare a unui serviciu pe Internet.

70. Subiectul consimțământului liber, specific, informat și explicit (neechivoc) al persoanei în cauză pentru prelucrarea datelor sale cu caracter personal pe Internet este actualmente pus în discuție pentru a fi inclus în prevederile Convenției 108<sup>61</sup>. Consimțământul informat este menționat în Recomandarea CM/Rec (2012)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la protecția drepturilor omului în contextul serviciilor rețelelor de socializare. Serviciile rețelelor de socializare, în special, trebuie să solicite consimțământul informat de la utilizatori atunci când se dorește distribuirea sau schimbul de date cu alte categorii de persoane sau societăți, pentru utilizarea acestor date, în alte scopuri decât cele prevăzute anterior momentului colectării lor. Pentru a obține consimțământul utilizatorilor, acestea trebuie să fie în măsură să obțină și acordul utilizatorilor în vederea extinderii accesului terților la datele lor cu caracter personal (de exemplu, atunci când aplicațiile terților sunt folosite pe rețeaua de socializare). În mod similar, utilizatorii trebuie să poată să-și retragă consimțământul lor.

---

59 Vezi Convenția 108, art. 2.

60 Convenția pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (ETS Nr. 108, art. 8).

61 Comitetului Consultativ al Convenției pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (STE Nr. 108) a propus o serie de inițiative privind modernizarea acestei Convenții (T-PD(2012)4Rev3\_en). Una din propuneri se bazează pe consimțământul persoanei a căror date sunt prelucrate ca pre-condiție pentru o astfel de procesare. „Fiecare Parte prevede că prelucrarea datelor poate fi efectuată numai în cazul existenței consimțământului liber, specific, informat și [explicit, lipsit de ambiguitate] al persoanei vizate sau dacă această procesare este prevăzută prin lege”.

71. Este important de menționat Recomandarea CM/Rec (2010)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal în contextul creării unor tipologii pe baza unor criterii specifice („profiling”). Aceasta se referă la cazurile tehnice de prelucrare automată a datelor și presupune atribuirea unui „profil” persoanei fizice, în special pentru a lua decizii cu privire la aceasta sau pentru a analiza sau anticipa preferințele, comportamentul și atitudinile personale. De exemplu, datele personale ale unui utilizator de Internet pot fi colectate și prelucrate în contextul interacțiunii sale cu o pagină electronică sau aplicație, sau în timpul navigării acestuia pe Internet, în timp, pe diferite pagini electronice (de exemplu, prin colectarea informațiilor despre paginile vizitate și conținutul acestora, momentul vizitei, obiectul cercetării, ceea ce a fost accesat). „Cookies” reprezintă unul dintre mijloacele folosite pentru a urmări activitățile de navigare ale utilizatorului, prin stocarea și recuperarea informațiilor pe un dispozitiv al acestuia. Recomandarea prevede dreptul utilizatorilor de Internet să-și dea acordul pentru utilizarea datelor sale cu caracter personal în scopuri de profilare, precum și dreptul de a-și retrage consimțământul<sup>62</sup>
72. Dreptul de a informa utilizatorii de Internet cu privire la prelucrarea datelor lor cu caracter personal este menționat în mai multe instrumente ale Consiliului Europei. Convenția 108 prevede că persoana vizată poate cunoaște despre existența prelucrării datelor sale cu caracter personal efectuată de orice persoană fizică sau juridică, scopurile principale ale prelucrării, precum și identitatea și reședința obișnuită sau sediul principal al entității care prelucrează aceste date, și să obțină, la intervale rezonabile de timp și fără întârzieri sau cheltuieli excesive o confirmare privind existența sau nu a înregistrării datelor cu caracter personal pe care-o vizează, și comunicarea acestor date într-o formă inteligibilă<sup>63</sup>.
73. De asemenea, referință la dreptul de informare a utilizatorilor de Internet se face și în Recomandarea CM/Rec (2012)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la protecția drepturilor omului în contextul serviciilor rețelelor de socializare. Utilizatorii de Internet, în cadrul activității lor pe rețelele de socializare, trebuie să fie informați într-un limbaj clar și pînțeleles cu privire la orice modificare a termenilor și condițiilor de prestare a serviciilor furnizorului. Acest lucru se aplică și la alte acțiuni, cum ar fi instalarea aplicațiilor terțe, care implică un risc pentru dreptul la respectarea vieții private a utilizatorilor; legea cu referire la serviciile rețelelor de socializare și a prelucrării datelor cu caracter personal ale utilizatorilor; consecințele privind accesul nelimitat la profilurile și comunicațiile acestora (în timp și spațiu), în special prin explicarea în mod clar diferența dintre comunicarea privată și comunicarea publică, și consecințele de a face publică o informație, inclusiv accesul fără restricții la datele utilizatorilor de către terți; și necesitatea obținerii acordului prealabil al altor persoane înainte de a publica datele cu caracter personal, inclusiv conținutul audio și video, în cazul în care aceștia au extins accesul la informație dincolo de cercul restrâns de contacte pe care ei înșiși l-au selectat. Utilizatorul de Internet trebuie să primească, de asemenea, informații specifice despre logica care argumentează necesitatea prelucrării datelor cu caracter personal, în vederea atribuirii unui profil acestuia și în scopuri de profilare.

62 Recomandarea CM/Rec(2010)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal în contextul profilării, secțiunea 5.

63 Convenția 108, art. 8.

74. Utilizatorii de Internet trebuie să-și exercite controlul asupra datelor lor cu caracter personal, astfel cum este prevăzut în Convenția 108 și, în special, să-și exercite dreptul de a rectifica orice astfel de date sau ștergere a acestora atunci când acestea au fost procesate contrar dispozițiilor legale, și de a valorifica dreptul lor la un recurs efectiv în cazul lipsei răspunsului la cererea de confirmare depusă de aceștia sau, după caz, la solicitarea de comunicare, rectificarea sau ștergere, după cum s-a menționat mai sus<sup>64</sup>.

75. Recomandarea CM/Rec (2012)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre asupra protecției drepturilor omului cu privire la folosirea motoarelor de căutare se referă la o serie de măsuri care pot fi luate de furnizori pentru a proteja viața privată a acestor utilizatori. Acestea includ protecția datelor cu caracter personal împotriva accesului neautorizat al terților și mecanisme adecvate pentru raportarea cazurilor de încălcare a securității datelor.

Aceste măsuri trebuie să cuprindă criptarea comunicării de la un capăt la altul (end-to-end) între utilizatori și furnizorii motoarelor de căutare. Corelația centrată a datelor din diferite servicii/platforme care aparțin unui furnizor al motorului de căutare nu trebuie să fie posibilă decât în baza consimțământului neechivoc acordat de utilizator pentru acest serviciu specific. Utilizatorii trebuie să poată avea acces la datele pe care îi vizează, care au fost colectate în timpul utilizării serviciilor, să le corecteze sau să le șteargă, inclusiv și la profilul creat în scopuri de marketing direct, spre exemplu<sup>65</sup>.

76. Furnizorii serviciilor rețelelor de socializare trebuie să ofere, de asemenea, asistență utilizatorilor în gestionarea și protejarea datelor lor, în special prin:

- *configurarea parametrilor implicite pe profilul lor*, de a limita accesul terților la contactele identificate și selectate de ei înșiși. Aceasta include setarea parametrilor lor și selectarea nivelului de acces de către public la datele acestora;
- *protecția sporită a datelor sensibile*, cum ar fi accesul la datele biometrice sau de recunoaștere facială, care nu trebuie activată în mod implicit;
- *protecția datelor cu caracter personal* împotriva accesului neautorizat de către terți, inclusiv măsurile de criptare a comunicării de la un capăt la celălalt (end-to-end) între utilizator și rețelele de socializare. Utilizatorii trebuie să fie informați cu privire la incidentele și încălcările normelor de securitate cu referire la datele lor personale, astfel încât aceștia să poată lua măsuri preventive, cum ar fi schimbarea parolei și monitorizarea îndeaproape a operațiunilor financiare (de exemplu, în cazul în care rețelele de socializare dispun de informații cu referire la detaliile lor bancare sau numerele cardurilor de credit);
- *respectarea vieții private din faza de proiectare/concepție/creare* („privacy by design”), ce presupune necesitatea de a proteja datele cu caracter personal din faza elaborării, creării și conceperii produselor sau serviciilor și evaluarea continuă a incidentelor asupra vieții private urmare a tuturor modificărilor aplicate serviciilor existente;

64 Ibid., art. 8.

65 Vezi CM/Rec (2012)3, în special, anexa, partea II.

- *protecția persoanelor care nu folosesc rețelele de socializare*, prin faptul abținerii de la colectarea și prelucrarea datelor lor cu caracter personal și a datelor biometrice. Este important faptul că utilizatorii sunt conștienți de obligațiile lor față de ceilalți și, în special, faptul că publicarea datelor cu caracter personal către terți trebuie să respecte drepturile acestora din urmă<sup>66</sup>.

77. Înainte de închiderea contului, utilizatorii trebuie să-și poată transfera cu ușurință și liber, într-un format utilizabil, datele pe care le-au descărcat pe un alt serviciu sau dispozitiv. După ce rezilierea a fost validată, toate datele despre utilizatorul contului în cauză, trebuie să fie șterse definitiv din mediul de stocare al serviciului rețelei de socializare. Mai mult decât atât, utilizatorii de Internet trebuie să poată avea posibilitatea de a alege, în cunoștință de cauză, privind identitatea lor în mediul on-line, inclusiv utilizarea unui pseudonim. Atunci când un serviciu al rețelelor de socializare cere identitatea reală a utilizatorului ca acesta să se înregistreze pe pagina sa, distribuția identității utilizatorului în spațiul Internet trebuie să fie opțională. Acest lucru nu împiedică însă organele de drept să aibă acces la identitatea reală a utilizatorului, atunci când acest lucru este necesar, și în condițiile respectării garanțiilor legale corespunzătoare care asigură respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale.

78. În cadrul profilării, utilizatorul are dreptul la opoziție privind exploatarea datelor sale cu caracter personal în scopuri de profilare și să se opună unei decizii care produce efecte juridice în privința lui sau care-l afectează semnificativ, luată pe o singură bază de profilare, cu excepția cazului unde legea autorizează și precizează măsurile de garantare a protecției interesului legitim al persoanei vizate, în special care să-i permită să-și afirme punctul de vedere și, dacă decizia a fost luată în contextul executării unui contract, unde persoana vizată este parte și că măsurile care garantează protecția interesului legitim al persoanei în cauză sunt în vigoare<sup>67</sup>.

79. Drepturile utilizatorilor de Internet nu sunt absolute, prin urmare, de aici și prezența în al treilea alineat a textului „în general sau de regulă”. Restricțiile sunt permise atunci când sunt prevăzute de lege și constituie o măsură necesară într-o societate democratică: (a) protecția securității statului, siguranța publică, intereselor financiare ale statului sau combaterea infracțiunilor; și (b) protecția persoanei în cauză sau drepturile și libertățile altora. Restricții privind exercitarea drepturilor pot fi prevăzute de lege pentru fișierele automatizate de date cu caracter personal utilizate în scopuri de statistică sau de cercetare științifică, în cazuri evidente privind lipsa riscurilor de încălcare a vieții private a persoanei în cauză<sup>68</sup>.

80. Interceptarea se referă la ascultarea, controlul sau supravegherea conținutului comunicațiilor și obținerea conținutului, fie direct prin accesul la sistemul informatic și utilizarea acestuia, sau indirect, prin utilizarea de dispozitive de ascultare. Interceptarea poate consta, de asemenea, într-o înregistrare de date<sup>69</sup>. Dreptul la confidențialitatea corespondenței și a comunicațiilor

66 Ibid.

67 Recomandarea CM/Rec(2010)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal în contextul profilării, secțiunea 5.

68 Convenția 108, art. 9.

69 Vezi Raportul Explicativ la Convenția de la Budapesta, §53.

este garantat de art. 8 al CEȚDO, care ulterior a fost interpretat de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Conceptul de corespondență se referă la mesajele electronice și telecomunicații<sup>70</sup>, precum și la mesajele sau scrisorile transmise în context profesional<sup>71</sup>. Se speră totuși că interpretarea va evolua în timp, pentru a ține pasul cu progresele tehnologice care pot fi incluse în sfera de aplicabilitate a art. 8 și alte forme de comunicare pe Internet, cum ar fi mesageria electronică (într-un context mai larg), mesagerie instantă etc.

81. Unele dintre principiile generale enunțate în jurisdicția Curții cu privire la interceptarea și controlul comunicațiilor în cazurile ce au sau nu legătură cu activitatea pe Internet și implică intervenția autorităților publice sunt menționate mai jos. Aceste principii oferă orientări generale și referințe, pentru o ulterioară aplicație posibilă privind comunicațiile pe Internet.
82. Interceptarea corespondenței și telecomunicațiilor constituie o ingerință în contextul dreptului la respectarea vieții private și este supusă condițiilor prevăzute la art. 8, alin. 2 al CEȚDO. Însăși existența unei legislații care permite interceptarea telecomunicațiilor poate fi considerată ca ingerință în dreptul la viață privată. O lege de instituire a unui sistem de supraveghere, în conformitate cu care toate persoanele din țară ar putea fi afectate prin monitorizarea corespondenței electronice și telecomunicațiilor acestora, afectează în mod direct toți utilizatorii sau potențialii utilizatori ai serviciilor poștale și de telecomunicații la nivel național. Curtea a admis astfel faptul că, în anumite condiții, o persoană poate pretinde că este victima unei încălcări ocazionale, prin simpla existență a măsurilor secrete sau a legislației care să-i permită, fără să pretindă sau să susțină că el/ea a fost obiectul unor astfel de măsuri<sup>72</sup>.
83. Interceptarea trebuie să respecte principiile temeiului juridic și să fie necesară într-o societate democratică, în interesul asigurării securității publice sau bunăstării economice a țării, apărării ordinii și prevenirii infracțiunilor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori protecția drepturilor și libertăților altora, astfel cum prevede art. 8 al CEȚDO. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a elaborat următoarele principii generale privind instituirea cerințelor care trebuie întrunite de o legislație ce prevede măsuri de supraveghere a corespondenței și comunicațiilor de către autoritățile publice:
  - *Previzibilitatea* – legea trebuie să fie accesibilă persoanei vizate, care trebuie să prevadă consecințele aplicării ei, în cazul acesteia. Legea trebuie să fie formulată în termeni suficienți de clari și preciși pentru a indica prevederi adecvate cetățenilor cu privire la împrejurările și condițiile ce împuternicesc autoritățile să recurgă la o ingerință secretă și potențial periculoasă în dreptul la respectarea vieții și corespondenței private<sup>73</sup>.

---

70 Asociația pentru integrare europeană și drepturile omului și Ekmidziev c. Bulgariei (Nr. 62540/00) §58; Klass și alții c. Germaniei Nr. 5029/71; Malone c. Marii Britanii, Nr. 8691/79 și Weber și Saravia c. Germaniei, Nr. 54934/00.

71 Vezi Copland c. Marii Britanii, Nr. 62617/00.

72 Klass și alții c. Germaniei Nr. 5029/71, §30–38; Malone c. Marii Britanii, Nr. 8691/79, §64; și Weber și Saravia c. Germaniei, Nr. 54934/00, §78 și 79, Asociația pentru integrare europeană și drepturile omului și Ekmidziev c. Bulgariei (Nr. 62540/00), §58, §69–70.

73 Malone c. Marii Britanii, Nr. 8691/79, §67; Valenzuela Contreras c. Spaniei, Decizie din 30 iulie 1998, Rapoartele 1998–V, p. 1925, § 46 (iii); și Khan c. Marii Britanii, Nr. 35394/97, §26, Asociația pentru integrare europeană și drepturile omului și Ekmidziev c. Bulgariei, Nr. 62540/00, §71.

- *Garanții minime pentru exercitarea competențelor de către autoritățile publice* – Legea trebuie să conțină dispoziții detaliate privind (i) natura infracțiunilor susceptibilă de a emite un mandat de interceptare; (ii) definirea categoriilor de persoane supuse monitorizării comunicațiilor lor private; (iii) stabilirea unei limite privind durata măsurii de monitorizare; (iv) procedura care trebuie urmată pentru examinarea, utilizarea și stocarea datelor obținute; și (v) măsurile de precauție pentru comunicarea datelor către alte părți; și circumstanțele în care poate fi efectuată ștergerea datelor obținute sau distrugerea înregistrărilor<sup>74</sup>.
- *Controlul și reexaminarea de către autoritățile competente* – Curtea solicită existența garanțiilor adecvate și suficiente împotriva abuzurilor<sup>75</sup>.

84. Jurisprudența Curții în ceea ce privește viața privată la locul de muncă, estimează că apelurile telefonice efectuate de către un angajat la locul de muncă cad în sfera de aplicabilitate a dreptului la respectarea vieții și corespondenței private. Mesajele electronice transmise de la locul de muncă, precum și informațiile obținute în urma supravegherii unei persoane cu referire la activitatea acesteia pe Internet trebui să fie protejate în conformitate cu prevederile art. 8 al CEȚDO. În absența unui avertisment cu referire la o posibilă monitorizare de către aceștea, angajatul trebuie să se aștepte, în mod rezonabil ca viața privată să-i fie respectată, inclusiv confidențialitatea apelurilor telefonice, a mesajelor electronice și a activității sale pe Internet, la locul de muncă<sup>76</sup>. Utilizatorul poate obține asistență din partea autorităților pentru protecția datelor cu caracter personal, sau din partea altor autorități competente din statele membre.

85. Autoritățile de protecție a datelor care există în majoritatea țărilor europene, au rolul fundamental de investigare, intervenție, sensibilizare sau, mai general, în repararea ingerinței în momentul prelucrării datelor cu caracter personal.

Prin derogare, acest lucru ține de rolul primordial al statului de a garanta protecția datelor cu caracter personal într-un context mai larg al obligației statului de a proteja dreptul la respectarea vieții private și de familie.

## Educația și cunoștințe generale

86. Dreptul la educație este garantat de art. 2, Protocolul 1 al CEȚDO. Recomandarea CM/Rec (2007)16 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la măsurile de promovare a valorii serviciului public pe Internet, încurajează crearea, utilizarea și accesul la conținutul educațional, cultural și științific într-o formă digitală, pentru a se asigura că toate minoritățile culturale se pot exprima și au acces la Internet în toate limbile, inclusiv cele indigene<sup>77</sup>. Utilizatorii trebuie să aibă acces gratuit la operele culturale pe Internet

<sup>74</sup> Vezi *Kruslin c. Franței*, Nr. 11801/85, §33; *Huvig c. Franței*, Nr. 11105/84, §32; *Amann c. Elveției*, Nr. 27798/95, §56; *Weber și Saravia c. Germaniei*, Nr. 54934/00 §93; *Asociația pentru integrare europeană și drepturile omului și Ekmidziev c. Bulgariei* (Nr. 62540/00), §76.

<sup>75</sup> *Ibid.* Nr. 62540/00, §77.

<sup>76</sup> *Copland c. Marii Britanii*, Nr. 62617/00, §41, 42.

<sup>77</sup> Vezi, de asemenea, CM/Rec (2007)16, secțiunea IV.



și de cercetare finanțate din fondurile publice<sup>78</sup>. Acest lucru, trebuie să asigure, în limite rezonabile, accesul liber la elementele patrimoniului digital relevant domeniului public. Condiții privind accesul la cunoștințe sunt impuse în cazuri specifice, în scopul remunerării titularilor de drept pentru munca lor, în limitele excepțiilor permise ale dreptului la protecția proprietății intelectuale.

87. Utilizatorii de Internet trebuie să fie în măsură să obțină informații de bază, educație, cunoștințe și abilități necesare pentru a-și exercita drepturile pe Internet. Acest lucru este în conformitate cu normele Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei care promovează alfabetizarea calculatorului ca o condiție fundamentală pentru accesul la informații, exercitarea drepturilor culturale și a dreptului la educație prin intermediul TIC<sup>79</sup>.
88. Programele și inițiativele de formare privind Internetul permit utilizatorilor de a avea o abordare critică la acuratețea și fiabilitatea conținutului de pe Internet. Comitetul de Miniștri a recomandat statelor membre ale Consiliului Europei să faciliteze accesul la echipamentele TIC pentru a promova tuturor, în special copiilor, formarea care să permită ulterior de a explora o gamă largă de TIC și de a analiza critic calitatea informației, în special cea cu caracter dăunător, pasibilă de a-i prejudicia<sup>80</sup>.

## Copii și tineretul

89. Copiii și tinerii au dreptul să-și exprime liber opiniile, de a participa și să contribuie la luarea deciziilor în societate cu privire la aspectele care-i vizează prin Internet și alte instrumente TIC. Acest principiu se bazează pe normele Comitetului de Miniștri potrivit cărora toți copiii și tinerii sub vârsta de 18 ani au dreptul, mijloacele, spațiul și posibilitatea și, dacă este necesar, sprijinul de a-și exprima în mod liber opinii lor, de a fi ascultați și de a contribui la luarea deciziilor privind subiectele care-i afectează, punctele de vedere ale acestora fiind luate în considerație în raport cu vârsta lor, gradul de maturitate și, capacitatea de înțelegere. Dreptul de participare a copiilor și tinerilor se aplică în totalitate în mediul on-line, fără discriminare pe criterii de rasă, etnie, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau alte opinii, origine națională sau socială, proprietate, dizabilitate, naștere, orientare sexuală sau orice alt statut<sup>81</sup>.
90. Copiii și tinerii trebuie să primească informații ajustate vârstei și situației lor, în special prin intermediul rețelelor de socializare sau alte suporturi, privind opțiunile disponibile pentru a-și exercita drepturile. Ei trebuie să fie pe deplin conștienți de scopul inclusiv și limitele participării lor, rezultatele scontate și reale ale participării lor și de modul în care opiniile acestora au fost luate într-un final, în seamă<sup>82</sup>. Atunci când aceștia estimează că dreptul la participare a fost încălcat, ei trebuie să aibă dreptul la reparația prejudiciului și acces la căi eficiente de atac, prin mecanisme de plângeri și proceduri

---

<sup>78</sup> Ibid.

<sup>79</sup> Declarația Comitetului de Miniștri privind drepturile omului și statul de drept într-o societate informațională, CM (2005)56 final 13 mai 2005.

<sup>80</sup> Ibid.

<sup>81</sup> Recomandarea CM/Rec (2012)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind participarea copiilor și tinerilor sub 18 ani.

<sup>82</sup> Ibid.

administrative și judiciare potrivite pentru copii, inclusiv asistență și sprijin în utilizarea acestora<sup>83</sup>.

91. Copiii și tinerii utilizatori trebuie să poată folosi Internetul în condiții de siguranță și cu respectarea vieții private a acestora. Aceștia trebuie să primească informații și instrucțiuni din partea profesorilor, educatorilor și părinților lor. Cunoștințele lor în acest domeniu sunt înțelese ca însemnând utilizarea competentă a instrumentelor care permit accesul la informații, dezvoltarea analizei critice a conținutului și însușirea competențelor de comunicare, pentru a promova cetățenia și creativitatea, precum și inițiative de formare pentru copii și educatorii lor pentru ca aceștea să folosească tehnologiile de informare și comunicare într-o manieră pozitivă și responsabilă<sup>84</sup>.
92. Dreptul copiilor la viața privată a fost analizat în contextul cazurilor pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Bunăstarea fizică și psihologică a copiilor reprezintă un aspect esențial al dreptului lor la viața privată. Statele membre au obligația pozitivă de a asigura respectarea efectivă a prezentului drept<sup>85</sup>. Curtea consideră că descurajarea efectivă a acțiunilor grave care pun în pericol valorile fundamentale și aspectele esențiale ale vieții private impun necesitatea stabilirii unor dispoziții și investigații penale eficiente<sup>86</sup>.
93. Este important de reținut că conținutul pe care copiii și tinerii îl generează sau utilizează pe Internet sau conținuturile pe care alții le crează despre aceștia (de exemplu, fotografii, clipuri video, text sau alte conținuturi) sau urme de aceste conținuturi (fișiere, reviste, înregistrări, arhivări, manipulări) pot avea un ciclu important de viață sau accesibil în permanență. Acest lucru este de natură să dăuneze demnitatea lor, siguranța și viața privată, sau chiar sa-i facă vulnerabili acum sau mai târziu, pe parcursul vieții acestora. Prin urmare, este oportun de a le oferi, inclusiv și părinților lor, tutorilor, profesorilor sau persoanelor responsabile de aceștea, mijloacele de a înțelege și de a face față acestei realități, inclusiv pentru protecția vieții lor private în mediul on-line. În acest sens, este important oferirea sfaturilor practice, semnificative cu privire la modul de ștergere a informațiilor cu caracter personal. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a oferit, în acest sens, linii directorii statelor membre, afirmând că nici-o înregistrare de conținut creată de copii pe Internet, decât cele în contextul aplicării legii, de natură să submineze demnitatea lor, securitatea și viața lor privată sau care sa-i facă vulnerabili, acum sau la o etapă ulterioară a vieții lor, nu trebuie să fie de durată sau permanent accesibilă<sup>87</sup>. Prin urmare, statele membre sunt invitate să studieze și dacă este necesar, împreună cu alte părți interesate, despre fezabilitatea îndepărtării sau ștergerii unui astfel de

---

83 Vezi Recomandarea CM/Rec (2011)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile copilului și serviciile de socializare adaptate copiilor și familiilor lor, Liniile directorii ale Consiliului Europei privind justiția adaptată copiilor.

84 Recomandarea Rec (2006)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind responsabilizarea și autonomizarea copiilor pentru noul mediu de informații și comunicații.

85 K.U. c. Finlandei Nr. 2872/02, §40, 41.

86 X și Y. c. Olandei, §23–24 și 27; August c. Marii Britanii, Nr. 36505/02; și M.C. c. Bulgariei, Nr. 39272/98, §150; K.U. c. Finlandei, Nr. 2872/02, §46.

87 Declarația Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind protecția demnității, securitatea și viața privată a copiilor pe internet.

conținut – inclusiv urmele acestuia (fișiere, reviste, înregistrări, arhivări, manipulări) – în termeni cât mai restrânși<sup>88</sup>. Alineatul 3, cu toate acestea, nu se aplică conținutului creat de presă sau editori cu privire la copii și tineri. Prima teză a acestei dispoziții a Ghidului precizează, de fapt, că sunt vizate conținuturile pe care copii și tinerii le generează sau utilizează în spațiul Internet sau alte conținuturi create de alții despre aceștea.

94. În ceea ce privește conținutul și comportamentele dăunătoare în mediul on-line, copilul are dreptul la asistență specială și asistență adecvată vârstei și situației lui, având în vedere în special riscul prejudiciului în legătură cu pornografia în mediul on-line, reprezentarea umilitoare și stereotipă a femeilor, reprezentarea și glorificarea violenței și auto-vătămării, în special sinuciderile, expresiile umilitoare, discriminatorii sau rasiste, sau apologia pentru un astfel de comportament, solicitarea în scopuri de abuz sexual, recrutarea copiilor victime ale traficului de ființe umane, intimidare, urmărirea și alte forme de hărțuire, care pot fi în detrimentul bunăstării dezvoltării fizice, emoționale și psihologice a copiilor<sup>89</sup>. Prin urmare, copiii și tinerii utilizatori de Internet trebuie să fie informați, în mod corespunzător vârstei lor și în alte circumstanțe particulare, despre natura conținuturilor și comportamentele ilicite.
95. Copiii și tinerii trebuie să poată raporta conținutul și comportamentul care prezintă un risc de prejudiciu și de a primi consiliere și sprijin într-un mod care să le respecte dreptul lor la viața privată și anonimatul. Acest lucru este valabil mai ales în contextul rețelelor de socializare. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a recomandat statelor membre să ia atitudine în această privință<sup>90</sup>, în special în vederea protecției copiilor și tinerilor împotriva conținuturilor dăunătoare, și mai exact prin:
- precizarea în mod clar a tipurilor de conținut sau de partajare a conținutului sau a comportamentelor care pot încălca prevederile legale aplicabile;
  - dezvoltarea politicilor editoriale, astfel încât conținutul sau comportamentele să fie definite ca „nepotrivite”, în conformitate cu termenii de utilizare a serviciului rețelei de socializare, asigurând în același timp că această abordare nu limitează dreptul la libertatea de exprimare și de informare;
  - crearea mecanismelor ușor accesibile pentru a raporta conținuturile sau comportamentul inadecvat sau aparent ilegal pe rețelele de socializare;
  - reacționarea promptă la orice reclamație cu privire la hărțuirea sau solicitarea în mediul on-line<sup>91</sup>.

---

88 Ibid.

89 Recomandarea CM/Rec (2009)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la măsurile de protecție a copiilor contra conținuturilor și comportamentului dăunător și promovarea participării lor active la noul mediu informațional și de comunicații.

90 Vezi CM/Rec (2012)4, anexa, II, § 10.

91 Ibid.

96. Copiii și tinerii trebuie să fie informați cu privire la riscurile în adresa bunăstării lor, fizice și psihologice, inclusiv exploatarea sexuală și abuzul on-line, care necesită o protecție specială. Acest fapt este menționat în Convenția Lanzarote a Consiliului Europei și în jurisprudența Curții, care recunoaște faptul că statele au obligația pozitivă de a proteja copiii în mediul on-line<sup>92</sup>.
97. În conformitate cu Convenția Lanzarote, copilul trebuie să fie protejat împotriva recrutării sale de a participa la spectacolele pornografice, participării forțate la astfel de spectacole sau orice altă acțiune ce vizează facilitarea participării la astfel de spectacole accesibile sau disponibile pe Internet (prin camere-web spre exemplu, în cadrul forumuri-lor de discuții, chat-uri sau jocuri on-line)<sup>93</sup>. De asemenea, copilul trebuie protejat împotriva solicitărilor de activități sexuale (grooming) prin Internet sau prin alte echipamente TIC, mai ales când acesta, în conformitate cu dispozițiile relevante ale legislației naționale, nu a atins vârsta legală pentru activități sexuale, sau în scopuri de producere a pornografiei infantile<sup>94</sup>.
98. Copiii trebuie încurajați să participe la elaborarea și punerea în aplicare a politicilor, programelor sau altor inițiative publice legate de lupta împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale asupra copiilor în mediul on-line<sup>95</sup>. Ei trebuie să aibă acces la dispozitivele adaptate vârstei lor, de a raporta acuzațiile de exploatare și abuz sexual pe Internet și să depună plângeri prin intermediul serviciilor de informare, cum ar fi liniile telefonice de asistență, inclusiv prin Internet. Copiii trebuie să primească sfaturi și ajutor pentru utilizarea acestor servicii într-o manieră care să le respecte dreptul la viața privată și anonimatul<sup>96</sup>.

## Căile de atac

99. Dreptul la un recurs efectiv, este garantat de art. 13 al CEȚDO. Orice persoană a cărei drepturi și libertăți au fost încălcate sau restricționate pe Internet are dreptul la un recurs efectiv.
100. Art. 13 al CEȚDO garantează existența în dreptul intern, la nivel național, a unui recurs efectiv sau accesul la căi eficiente de atac pentru a invoca drepturile și libertățile din Convenție, astfel cum sunt prevăzute de aceasta. Prin urmare, această dispoziție are ca efect solicitarea remediului intern, care va examina fondul reclamației în temeiul Convenției și acordarea ajutorului corespunzător<sup>97</sup>. Statele au obligația pozitivă de a efectua o anchetă privind presupusele încălcări ale drepturilor omului, care trebuie să fie diligentă, aprofundată și eficientă. Procedurile urmate trebuie să permită organismului competent să se pronunțe asupra temeiniciei plângerii cu referire la o

---

92 K.U. c. Finlandei Nr. 2872/02.

93 Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzurilor sexuale, (STCE Nr. 201), art. 2; art. 21, vezi, de asemenea, raportul explicativ la aceste articole.

94 Ibid., art. 23.

95 Ibid., art. 9/1.

96 Ibid., art. 13. Vezi, de asemenea, Recomandarea CM/Rec (2011)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile copilului și serviciile de socializare adaptate copiilor și familiilor lor, Liniile directorii ale Consiliului Europei privind justiția adaptată copiilor.

97 Kaya c. Turciei, Nr. 22729/93, §106.

posibilă încălcare a Convenției și să sancționeze orice încălcare constatată, dar și să asigure punerea în aplicare a deciziilor luate<sup>98</sup>.

101. O autoritate națională trebuie să fie responsabilă de a se pronunța asupra presupuselor încălcări ale drepturilor garantate de CEȚDO<sup>99</sup>. Trebuie să existe o cale legală specifică prin intermediul căreia persoana să poată depune reclamația cu privire la faptul întârzierii nejustificate în stabilirea drepturilor sale<sup>100</sup>. Autoritatea în cauză nu trebuie să fie un tribunal dacă aceasta prezintă garanții de independență și imparțialitate. Cu toate acestea, competențele și garanțiile procedurale oferite trebuie să stabilească dacă anumitul recurs este sau nu eficient<sup>101</sup>.
102. Procedura urmată de către autoritatea națională competentă trebuie să permită o anchetă efectivă a cazului de încălcare. Aceasta trebuie să permită autorității competente să se pronunțe asupra fondului plângerii privind încălcarea drepturilor stabilite de CEȚDO<sup>102</sup>, să sancționeze încălcarea și să garanteze victimei că decizia luată va fi executată<sup>103</sup>. Remediu trebuie să fie eficient în practică și în drept și să nu fie condiționat de certitudinea unui rezultat favorabil pentru reclamant<sup>104</sup>. Toate căile de atac oferite de dreptul intern pot îndeplini cerințele art. 13, chiar dacă nici una dintre ele nu răspund suficient de deplin, pe cont propriu<sup>105</sup>.
103. Căile efective de recurs trebuie să fie disponibile, cunoscute, accesibile, la prețuri rezonabile și să permită reparația adecvată a prejudiciului. O cale de atac poate fi, de asemenea, obținută direct din partea furnizorilor serviciilor de Internet (deși aceștia nu dispun neapărat de o independență suficientă în conformitate cu prevederile art. 13 al CEȚDO), autorităților publice și/sau din partea altor instituții naționale competente în materia drepturilor omului. Opțiuni de reparații includ o anchetă, o explicație de către furnizorul de servicii sau de la prestatorul serviciilor în mediul on-line, posibilitatea de a răspunde la o declarație judecată drept defăimătoare sau ofensatoare, de exemplu, restaurarea conținutului creat de utilizator, care a fost eliminat de un furnizor de servicii on-line, precum și reconectarea utilizatorilor la Internet atunci când aceștia sunt deconectați, cu compensările aferente.
104. Statele, în conformitate cu obligațiile lor pozitive de a proteja persoanele împotriva încălcărilor drepturilor omului comise de companiile private, trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că, atunci când au loc astfel de încălcări, victimele au acces la mecanisme juridice și extra-judiciare<sup>106</sup>. Principiile directoare ale Națiunilor Unite privind societățile și drepturile omului specifică faptul că societățile trebuie să instituie mecanisme de reclamații, accesibile, previzibile (oferind o procedură stabi-

98 Smith și Grady c. Marii Britanie, Nr. 33985/96, 33986/96.

99 Silver și alții c. Marii Britanie, Nr. 5947/72; 6205/73; 7053/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75, §113; Kaya c. Turciei, Nr. 22729/93, §106.

100 Kudla c. Poloniei, Nr. 30210/96, §157.

101 Silver și alții c. Marii Britanie, Nr. 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7136/75, §113; Kaya c. Turciei, Nr. 22729/93, §106.

102 Smith și Grady c. Marii Britanie, Nr. 33985/96, 33986/96, §138.

103 Iatrdis c. Greciei, Nr. 31107/96, §60.

104 Kudla c. Poloniei, Nr. 30210/96, §158.

105 Silver și alții c. Marii Britanie, Nr. 5947/72; 6205/73; 7053/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75, § 113; Kudla c. Poloniei, Nr. 30210/96, §157.

106 Problematika responsabilității socio-corporative și a obligațiilor pozitive ale statelor de a proteja drepturile omului sunt explicate în art. 19 și 28 ale memorandumului explicativ.

lită în mod clar, cu un calendar indicativ pentru fiecare pas, și o descriere exactă a tipurilor de proceduri și a rezultatelor și mijloacelor disponibile pentru a monitoriza punerea lor în aplicare), echitabile (asigurând accesul la sursele de informare, consiliere și expertiză), transparente și capabile să asigure măsuri corective, care să fie pe deplin compatibile cu drepturilor omului recunoscute pe plan internațional<sup>107</sup>.

105. Utilizatorii de Internet trebuie să aibă acces la informații clare și transparente cu privire la căile disponibile de atac. Aceste informații ar putea fi incluse în condițiile de utilizare a serviciului sau a altor orientări și politici ai ISP/furnizorilor serviciilor de Internet. Utilizatorii de Internet trebuie să dispună de instrumente practice și accesibile permițându-i acestora contactarea furnizorilor de acces/serviciilor de Internet ca să-și anunțe problemele. Aceștia trebuie să poată să solicite informații și să ceară reparații. Printre exemplele de recurs aflate la dispoziția utilizatorilor de Internet includ liniile de asistență sau liniile telefonice permanente, administrate de către furnizorii serviciilor de Internet sau asociațiile de protecție a consumatorilor, la care utilizatorii de Internet pot apela în cazul încălcării drepturilor acestora sau a drepturilor altor persoane. De asemenea, asistență și consiliere trebuie să fie puse la dispoziție de către autoritățile publice sau alte instituții naționale competente în materia drepturilor omului (instituția ombudsman-ului, mediatorii), autoritățile de protecție a datelor cu caracter personal, autoritățile de reglementare a comunicațiilor electronice, serviciile de acordare a asistenței cetățenilor, asociațiile pentru protecția drepturilor omului și a drepturilor digitale, sau organizații de protecție a consumatorilor.
106. Utilizatorii de Internet trebuie să fie protejați de criminalitatea informatică. Statele semnatare ale Convenției de la Budapesta s-au angajat să protejeze cetățenii de la activitățile criminale și infracțiunile penale săvârșite pe Internet. Utilizatorii de Internet trebuie să se aștepte în mod rezonabil, ca aceștia să fie protejați împotriva activităților infracționale și infracțiunilor comise pe Internet sau la utilizarea Internetului.
107. Accentul este pus aici pe încălcarea confidențialității și integrității sistemelor și a datelor pe care acestea le conțin, și pe infracțiunile comise prin intermediul calculatorului. Infracțiunile cu privire la conținuturi (de pornografie infantilă, încălcarea drepturilor de autor) nu sunt acoperite în acest context, deoarece se consideră că acestea sunt tratate în secțiunile Ghidului cu privire la drepturile copilului. Protecția titularilor de drepturi este considerat a implica mai degrabă interesele acestui grup special, decât cele ale utilizatorilor de Internet. În mod similar, interceptările și supravegherea comunicațiilor sunt abordate în secțiunea privind protecția vieții private și a datelor cu caracter personal.
108. Utilizatorii de Internet au un interes legitim de a conduce, exploata și controla sistemele lor informatice, fără întrerupere sau orice fel de obstrucție. Aceștia trebuie să fie protejați de la accesul ilegal la sistemul lor de calculator, fie acesta integral sau parțial, inclusiv hardware/materia, componentele, datele stocate în sistemul instalat, directoarele, datele de trafic și de conținut. Acest fapt include, de asemenea, protecția împotriva intruziunilor neautorizate în sistemele informatice și la datele pe care acestea

---

<sup>107</sup> Vezi Principiile directoare privind societățile și drepturile omului: punerea în aplicare a cadrului de referință „Protecție, Respect și Remediu” al Organizației Națiunilor Unite (A/HRC/17/31), adoptat de Consiliul pentru Drepturile Omului prin Rezoluția „Drepturile omului și societățile transnaționale și alte întreprinderi” A/HRC/RES/17/4, secțiunea III, principiile 28–31.

le conțin (hacking, penetrarea sau alte forme de intruziune), care ar putea constitui bariere în calea utilizatorilor de Internet, cum ar fi accesul la datele confidențiale (parole, informații și secrete, etc.)<sup>108</sup>.

109. Utilizatorii de Internet trebuie să beneficieze, de asemenea, de protecție împotriva atacurilor asupra integrității datelor conținute în calculatoarele lor prin instalarea programelor de malware (cum ar fi viruși și troieni)<sup>109</sup>. Aceștia trebuie să fie, de asemenea, protejați împotriva intervențiilor în funcționarea calculatorului sau a sistemelor lor de telecomunicații prin introducerea, transferul, deteriorarea, ștergerea, modificarea sau înlăturarea datelor informatice<sup>110</sup>, de exemplu, prin programele care subminează sistemele, de genul „interzicerea serviciului/denial of service”, coduri intenționate dăunătoare, precum virușii, care interzic sau încetinesc substanțial funcționarea sistemului, sau programe care transmit volume mari de mesaje electronice/e-mail-uri unui destinatar în scopul de a paraliza funcțiile de comunicare ale sistemului (spam/spamming). Este vorba de o infracțiune administrativă sau penală în conformitate cu prevederile dreptului intern.
110. Utilizatorii de Internet trebuie protejați împotriva falsificării informației, care presupune crearea neautorizată sau modificarea datelor stocate, astfel încât acestea dobândesc o valoare probatorie diferită în cadrul operațiunilor juridice care se bazează pe autenticitatea informației furnizate prin aceste date<sup>111</sup>.
111. Utilizatorii de Internet au un interes legitim de a beneficia de protecția activelor reprezentate sau administrate prin sistemele informatice (conturi și fonduri electronice, depozite). Aceștia trebuie să fie protejați împotriva fraudei calculatorului care cauzează în mod direct utilizatorului un prejudiciu economic sau material (bani și active corporale sau necorporale cu valoare economică), precum fraudele de pe cardul de credit<sup>112</sup>.
112. Orice măsură de securitate care vizează protecția utilizatorilor de Internet împotriva criminalității informatice trebuie să respecte pe deplin normele CEȚDO, în special în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private și de familie și dreptul la libertatea de exprimare<sup>113</sup>.
113. Utilizatorii de Internet au dreptul la un proces echitabil, astfel cum este prevăzut de art. 6 al CEȚDO. Acest lucru, se referă la stabilirea drepturilor civile și ale obligațiilor sau sancțiunilor penale în ceea ce privește activitățile utilizatorilor de Internet. În special, aceasta se referă la principiile-cheie pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, și anume dreptul la audiere echitabilă și publică, într-un termen rezonabil de către o instanță independentă și imparțială, dreptul de a institui proceduri în fața justiției, dreptul la stabilirea finală a litigiului, la o hotărâre motivată și la executarea hotărârii judecătorești, dreptul la o procedură contradictorie și egalitatea armelor.

---

108 Convenția de la Budapesta privind criminalitatea informatică, art. 2, raportul explicativ, §45–50.

109 Ibid., art. 4, raportul explicativ, §60–61.

110 Ibid., art. 5, raportul explicativ, §65–69.

111 Ibid., art. 7, raportul explicativ, §81.

112 Ibid., art. 8, raportul explicativ, §86–88.

113 Ibid., art.15.

114. Curtea, deși nu se referă la cazurile legate de Internet, a stabilit principiile generale cu privire la administrarea justiției (independență, imparțialitate, competența instanței) și protecția drepturilor părților (proces echitabil, egalitatea armelor și audieri publice), precum și cu privire la eficiența administrării justiției (termeni rezonabili).
115. Utilizatorul de Internet are dreptul la recurs individual la Curte, după epuizarea căilor eficiente de atac disponibile și interne, în termen de șase luni<sup>114</sup> din data luării deciziei finale.

---

<sup>114</sup> Acest termen limită va constitui patru luni după intrarea în vigoare a Protocolului Nr. 15 al CEȚDO.





La 16 aprilie 2014, Comitetul de Miniștri a adoptat Recomandarea CM/Rec(2014)6 cu privire la Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de internet. Internetul joacă un rol important în viața de zi cu zi a oamenilor și în toate aspectele societății umane. Acesta este în continuă evoluție și oferă cetățenilor oportunități de a accesa informații și servicii, de conectare și comunicare, precum și de realizare a schimbului de idei și cunoștințe la nivel mondial. Ghidul se bazează pe Convenția Europeană a Drepturilor Omului și alte convenții și instrumente ale Consiliului Europei ce se referă la diferite aspecte ale domeniului protecției drepturilor omului. Ghidul se bazează, de asemenea, pe interpretarea continuă a acestor drepturi și libertăți, de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și pe alte instrumente juridice relevante ale Consiliului Europei. Acest Ghid reprezintă documentul de bază și trebuie să fie considerat ca punct de referință pentru toate părțile interesate în promovarea și garantarea aplicării absolute a drepturilor omului în mediul on-line. Toate țările membre ale Consiliului Europei au obligația de a respecta, proteja și exercita drepturile și libertățile enunțate în instrumentele ratificate de acestea.

<http://www.coe.int/en/web/internet-users-rights/guide>

**Consiliul Europei** este organizația principală de pe continent, în materia drepturilor omului. Ea cuprinde 47 de state membre, inclusiv cele 28 ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, un tratat conceput în scopul protejării drepturilor omului, democrației și statului de drept. **Curtea Europeană a Drepturilor Omului** supraveghează implementarea Convenției în statele membre.

<http://www.coe.int>